

بانک خاورمیانه
Middle East Bank

بررسی
درآمدهای غیربهره‌ای سیستم بانکی
در ایران

بانک خاورمیانه
Middle East Bank

بررسی درآمدهای غیربهره‌ای سیستم بانکی در ایران

تابستان ۱۴۰۳

یادآوری:

آمار و اطلاعات استفاده شده در این گزارش بر مبنای داده‌هایی است که در زمان انتشار آن (۱ تیر ۱۴۰۳) از منابع معتبری که در متن یا زیرنویس‌ها ذکر شده‌اند، قابل دسترسی بوده است. آمار، اطلاعات و تحلیل‌های ارائه شده در این گزارش صرفاً جنبه اطلاع‌رسانی داشته و هیچ مسئولیت یا تعهدی را از سوی بانک خاورمیانه و یا سازمان‌ها و افراد وابسته به آن ایجاد نمی‌کند.

مرکز تحقیقات اقتصادی | بانک خاورمیانه

تهیه کنندگان: حسین سلطان آبادی و یاسر پاکدامن
طراح گرافیک: حنا نه نیامند

تابستان ۱۴۰۳

فهرست مطالب

۵	۱. مقدمه
۵	۲. مفاهیم درآمدهای غیربهره‌ای در سیستم بانکی
۶	۳. مزایا و معایب درآمدهای غیربهره‌ای در سیستم بانکی
۶	مزایای درآمدهای غیربهره‌ای
۷	معایب درآمدهای غیربهره‌ای
۷	۴. بررسی درآمدهای غیربهره‌ای در دنیا
۸	آمریکای شمالی
۱۳	اتحادیه اروپا
۱۵	۵. درآمدهای غیربهره‌ای در ایران
۲۴	۶. جمع‌بندی
۲۶	پیشنهاد‌های سیاستی
۲۷	۷. فهرست منابع

۱. مقدمه

بانک مرکزی ایران در سال‌های اخیر کنترل مقداری ترانزنامه بانک‌ها را به عنوان یک سیاست کلان احتیاطی^۱ در دستور کار قرار داده و البته تلاش کرده است که از همین طریق با کنترل رشد نقدینگی، به هدف کنترل تورم نایل شود. در این شرایط طبیعتاً سودآوری بانک‌ها از محل درآمدهای بهره‌ای با چالش مواجه شده است. هر چه وابستگی بانک‌های ایرانی به درآمدهای بهره‌ای بیشتر باشد، انتظار می‌رود که آسیب بیشتری از این ناحیه متوجه آنها شود. در این نوشتار تلاش شده است که پس از شرح مختصری از مفهوم درآمدهای غیربهره‌ای بانکی و بررسی این درآمدها در بانک‌های دنیا، درآمدهای غیربهره‌ای بانک‌های ایرانی نیز بر اساس اطلاعات موجود محاسبه شده و مورد مقایسه قرار گیرد. بررسی جزئیات درآمدهای غیربهره‌ای بانک‌های ایرانی، نقاط قوت و ضعف موجود در این زمینه را نمایان کرده تا بر اساس آن بتوان به ارایه راهکار و پیشنهاد سیاستی پرداخت.

۲. مفاهیم درآمدهای غیربهره‌ای در سیستم بانکی

طبقه‌بندی می‌شود. از آنجایی که کارمزد بخش قابل توجهی از درآمدهای غیربهره‌ای بانک‌ها را تشکیل می‌دهد، این درآمدها معمولاً تحت عنوان درآمد کارمزد^۲ شناخته می‌شوند. این درآمدهای غیربهره‌ای را می‌توان در پنج دسته کلی به شرح جدول ۱ تقسیم‌بندی کرد.

درآمد غیربهره‌ای بانک‌ها درآمدی است که بانک‌ها از محلی غیر از اعطای وام (مستقیم یا غیرمستقیم از طریق سپرده‌گذاری در سایر بانک‌ها) ایجاد می‌کنند. به عبارت دیگر هر درآمدی که بانک‌ها از فعالیت‌هایی غیر از فعالیت‌های اصلی واسطه‌گری (دریافت سپرده و وام‌دهی) یا از سرمایه‌گذاری‌های خود کسب کنند، به عنوان درآمدهای غیربهره‌ای

جدول ۱. انواع درآمدهای غیربهره‌ای بانک‌ها

منبع درآمد غیربهره‌ای	اجزا
درآمدهای حاصل از امانتداری و اعتماد	درآمد حاصل از معاملات و ارایه خدمات دپارتمان امانی* مانند حساب امین، ضمانت‌نامه، تضمین اوراق بهادار و موارد مشابه؛
درآمد حاصل از معاملات	درآمد حاصل از استفاده از ابزارهای مالی و معاملات مرتبط با کالاها، ارزهای خارجی و اوراق بهادار؛
کارمزد خدمات حساب‌های سپرده	انواع هزینه‌های مرتبط با حساب سپرده از قبیل هزینه‌های نگهداری حساب، عدم رعایت حداقل موجودی و رسیدگی به کمبود وجه چک‌ها؛
کارمزد	کارمزد کارت‌های اعتباری (کارمزد سالانه، کارمزد تأخیر در پرداخت و موارد مشابه)، کارمزد اوراق بهادار کردن وام، تأمین مالی مجدد وام مسکن، کارمزد از فروش صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک**، هزینه‌های اضافی دستگاه خودپرداز و انواع کارمزدهای دیگر؛
سایر درآمدهای غیربهره‌ای	درآمد حاصل از خدمات پردازش داده و اطلاعات، فروش دارایی‌های متفرقه و سایر درآمدها.

مأخذ: فلدمن^۳ و دیگران

* Trust Department

** Mutual Funds

ذکر است که در برخی از منابع نیز تفکیک درآمدهای غیربهره‌ای به شرح جدول ۲ است.

البته در یک تقسیم‌بندی دیگر، درآمد غیربهره‌ای شامل درآمد امانی (اعتماد)، هزینه خدمات، درآمد معاملات، کارمزد و سایر می‌شود. شایان

1. Macroprudential Policy
2. Fee Income
3. Feldman

جدول ۲. تفکیک درآمدهای غیربهره‌ای بانک‌ها

منبع درآمد غیربهره‌ای	اجزا
کارمزد خدمات	هزینه خدمات، هزینه‌های خودپرداز، درآمد حاصل از فروش چک، کارمزد صندوق امانات، کارمزد انتقال وجه، هزینه کارت و موارد مشابه؛
درآمد حاصل از معاملات	درآمد معاملاتی، خالص درآمد حاصل از اوراق بهادار و خالص درآمد حاصل از فروش دارایی همچون اموال و مستغلات؛
بانکداری سرمایه‌گذاری*	درآمدهای حاصل از خدمات امانی و اعتماد، درآمد ناشی از سرمایه‌گذاری خطرپذیر، کارمزد اوراق بهادارسازی و بیمه؛
سایر درآمدهای غیربهره‌ای	حق تمیر، اجاره ملک، سود ارزی و موارد متفرقه دیگر.

مأخذ: هابریچ^۱ و دیگران

* Investment Banking

۳. مزایا و معایب درآمدهای غیربهره‌ای در سیستم بانکی

منجر به تنوع درآمدی برای بانک‌های تجاری می‌شود. اگر بانکی به درآمد بهره‌ای وابسته باشد، درآمد آن با توجه به نوسان نرخ بهره کاملاً متغیر و نامنظم می‌شود. اما درآمدهای غیربهره‌ای مانند خدمات امانی و کارمزد انتقال وجه، ارتباط چندانی با نرخ بهره ندارند و به جای آن به مقیاس عملیات و خدمات بستگی دارند و از این رو، ریسک تغییر نرخ بهره برای بانک را کاهش می‌دهند، حتی اگر محیط بیرونی چرخه‌های تجاری مختلف (رونق و رکود) را تجربه کند.

۲. کاهش نیاز به سرمایه: مشکل درآمد بهره‌ای این است که سرمایه‌بر است. این بدان معنا است که افزایش وام‌دهی بانک‌ها، افزایش نیاز آنها به سرمایه و سپرده را به دنبال دارد. از این رو، رشد درآمدهای بهره‌ای به طور مستقیم به وضعیت نرخ بهره و مقدار سرمایه در اختیار بانک‌ها وابستگی دارد، در حالی که در مورد درآمدهای غیربهره‌ای این گونه نیست.

۳. کاهش تأثیرپذیری از ریسک اعتباری: هر زمان که بانک‌ها وام می‌دهند، با ریسک اعتباری مواجه می‌شوند. از این رو، برای ایجاد هر گونه درآمد بهره‌ای، بانک‌ها باید ریسک کنند. اما با توجه به این که درآمد غیربهره‌ای به مقدار پولی که بانک‌های تجاری وام می‌دهند، بستگی ندارد، بنابراین بحث ریسک اعتباری در این نوع درآمدها مطرح نیست.

۴. هزینه‌های سربار کمتر: بانک‌ها به یک مکانیسم دقیق برای ایجاد درآمد بهره‌ای نیاز دارند. آنها به تیمی برای تخصیص بهینه وام‌ها و به افرادی برای جذب بهینه سپرده‌گذاران نیاز دارند. با این حال، تیم دیگری از افراد ملزم به خدمات‌رسانی به وام‌گیرندگان و دریافت وجوه از آنها در صورت نکول است. اداره همه این تیم‌ها مستلزم هزینه‌های زیادی است. در نتیجه، درآمد بهره‌ای با بسیاری از هزینه‌های سربار مرتبط است. اما وقتی صحبت از درآمدهای غیربهره‌ای می‌شود، وضعیت متفاوت است. درآمدهای غیربهره‌ای معمولاً با استفاده از سیستم‌های

در ادبیات نظری، گروهی از تنوع درآمدی و ایجاد درآمدهای غیربهره‌ای به منظور بهبود سودآوری در بانک‌های تجاری حمایت می‌کنند. طبق نظریه مارکوویتز^۲ (۱۹۵۲) افزایش درآمدهای غیربهره‌ای به بانک‌ها کمک می‌کند که ریسک خود را به حداقل یا سود را به حداکثر برسانند. علاوه بر این، بر اساس استدلال کلاین و سایدنبرگ^۳ (۱۹۹۷)، ترکیب خدمات بانکی موجب ایجاد درآمدهای پایدار و مدیریت بهینه هزینه‌ها و در نهایت منجر به بهبود سود بانک می‌شود. همچنین سانتومرو و چانگ^۴ (۱۹۹۲) بیان داشتند که معاملات غیربهره‌ای در بانک‌های تجاری کاهش نوسانات سود را به دنبال خواهد داشت. از طرف دیگر، گروهی معتقدند که با وجود این که درآمدهای غیربهره‌ای به افزایش اثربخشی در مجموع کمک می‌کنند، اما خطراتی را برای بانک‌های تجاری به دنبال دارند که می‌تواند کارایی عملیاتی آنها را کاهش دهد. تحقیقات تجربی توسط لیپویت^۵ و همکاران (۲۰۰۸) از داده‌های ۷۳۴ بانک اروپایی از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۲ نشان می‌دهد که بانک‌هایی که دامنه فعالیت خود را به فعالیت‌های غیرسنتی گسترش می‌دهند، نسبت به بانک‌هایی که فقط بر فعالیت‌های سنتی تمرکز می‌کنند، ریسک بالاتری دارند. همچنین پوزسار^۶ و همکاران (۲۰۱۰) بیان داشتند که فعالیت‌های غیرسنتی بانک‌ها می‌توانند خطرات سیستماتیک قابل توجهی را به همراه داشته باشند. تحقیقات لی و ژانگ^۷ (۲۰۱۳) نیز نشان می‌دهند که درآمد غیربهره‌ای تأثیر مثبتی بر درآمد بانک‌ها دارد، اما به طور همزمان خطرات صنعت بانکداری در چین را از سال ۱۹۸۶ تا ۲۰۰۸ افزایش داده است. دلیل آن این است که درآمدهای غیربهره‌ای آسیب‌پذیرتر و حساس‌تر از درآمدهای بهره‌ای محسوب می‌شوند. در ادامه مزایا و معایب درآمدهای غیربهره‌ای به اختصار مورد بررسی قرار می‌گیرند.

■ مزایای درآمدهای غیربهره‌ای

۱. تنوع درآمدی: اولین و مهمترین مزیت درآمد غیربهره‌ای این است که

1. Haburich
2. Markowitz's theory
3. Klein and Saidenberg
4. Santomero and Chung
5. Lepetit
6. Pozsar
7. Li and Zhang

واقعیت این است که شرکت‌های فین‌تک تمایل بیشتری به فناوری دارند و احتمالاً در مقایسه با صنعت بانکداری، محصولات و خدمات بهتری ارائه می‌دهند. بر این اساس، بانک‌های تجاری در رقابت با صنعت فین‌تک احتمالاً بازنده بازی خواهند بود و شاید بهتر باشد از این رقابت دوری کنند.

۳. اهرم عملیاتی بالا: همان گونه که اشاره شد، در راستای کسب درآمدهای غیربهره‌ای باید سرمایه ثابت قابل توجهی به منظور ایجاد زیرساخت تخصیص یابد. نگهداری این زیرساخت‌ها نیز مستلزم هزینه است. این هزینه‌ها بدون ارتباط با مقیاس عملیات انجام شده، مرتب برای بانک‌های تجاری اتفاق می‌افتند. عدم ارتباط هزینه‌ها با عملیات بانک، باعث ایجاد اهرم عملیاتی بالا می‌شود که به معنای ریسک اضافی برای بانک‌ها است. در واقع صرف نظر از مقیاس عملیات (مثلاً اگر در یک ماه کمتر از مقدار معین باشد)، بانک باید این هزینه‌های ثابت را پرداخت کند. این مهم در تضاد کامل با سود مبتنی بر بهره است که وابستگی شدیدی به مقیاس عملیات دارد. به همین دلیل است که درآمدهای غیربهره‌ای پتانسیل ایجاد ورشکستگی بانک‌ها را دارند. طبیعتاً ورشکستگی یک بانک می‌تواند ریسک سیستمی^۱ به همراه داشته و کل سیستم بانکی را متأثر کند. به عبارت دیگر تمرکز بیش از حد بر درآمدهای غیربهره‌ای می‌تواند افزایش ریسک سیستمی را به همراه داشته باشد.

فناوری اطلاعات بانک‌ها ایجاد می‌شوند. از این رو بانک‌ها برای کسب این درآمدها نیاز کمتری به پرداخت هزینه سربردار دارند.

■ معایب درآمدهای غیربهره‌ای

۱. نیاز به سرمایه‌گذاری بالا در فناوری: توانایی یک بانک تجاری برای ایجاد درآمد غیربهره‌ای مستقیماً به قابلیت‌های فناورانه بانک بستگی دارد. بیشتر کارمزدهای دوره‌ای که بانک‌ها از مشتریان خود دریافت می‌کنند، در واقع کارمزد استفاده از زیرساخت‌های فناوری متعلق به بانک‌ها است. با این حال، مشکل زیرساخت‌های فناوری این است که نیاز به سرمایه‌گذاری ابتدایی بسیار بالایی دارد. همچنین نیروی کار مورد نیاز برای نگهداری این زیرساخت‌ها هزینه قابل توجهی را به بانک‌های تجاری تحمیل می‌کند. اما مشکل کلیدی این است که فناوری می‌تواند در مدت زمان کوتاهی منسوخ شود. در این حالت، بانک‌های تجاری باید مبالغ قابل توجهی را تحت عنوان هزینه استهلاک بپردازند.

۲. رقابت با فین‌تک‌ها: یکی دیگر از مشکلات ایجاد درآمدهای غیربهره‌ای این است که بانک‌های تجاری مجبور به عدول از فعالیت اصلی خود می‌شوند. برای دهه‌ها، بانک‌های تجاری به منظور کسب درآمدهای بهره‌ای بر توسعه روابط متمرکز بوده‌اند. با این حال، وقتی نوبت به درآمدهای غیربهره‌ای می‌رسد، آنها مجبور به توسعه فناوری‌اند. این مهم، بانک‌ها را در رقابت مستقیم با صنعت فین‌تک قرار می‌دهد.

۴. بررسی درآمدهای غیربهره‌ای در دنیا

به ۲۰۲۲ حدود ۴/۷٪ عنوان شده است که به اجرای سیاست تسهیل کمی بعد از بحران ۲۰۰۸ میلادی برمی‌گردد. این در حالی است که قبل از این سال، ضریب فزاینده نقدینگی در سال‌های ۲۰۰۷ و ۲۰۰۶ به ترتیب در حدود ۱۴/۳ و ۱۲/۹ ثبت شده است.

متوسط سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای سیستم بانکی در کشورهای اروپایی حدود ۴۵/۳ درصد محاسبه شده است. این سهم در کشورهای آمریکای شمالی به حدود ۳۶/۰ درصد می‌رسد. متوسط سهم درآمدهای غیربهره‌ای به کل درآمدهای سیستم بانکی در کشورهای آسیایی نیز حدود ۳۵/۳ درصد در سال ۲۰۲۱ ارزیابی شده است که در میان مجموعه مورد بررسی، کمترین مقدار را به خود اختصاص می‌دهد. در این میان، سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمد سیستم بانکی در ایران (مجموع ۱۸ بانک مورد بررسی در این مطالعه که صورت‌های مالی آنها منتشر شده است) در سال ۱۴۰۱ در حدود ۳۰/۶ درصد محاسبه شده است. در این بررسی سود یا زیان سرمایه‌گذاری‌های مرتبط با فعالیت‌های غیربانکی و همچنین سود یا زیان تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی و غیرعملیاتی نیز به عنوان درآمد غیربهره‌ای در نظر گرفته

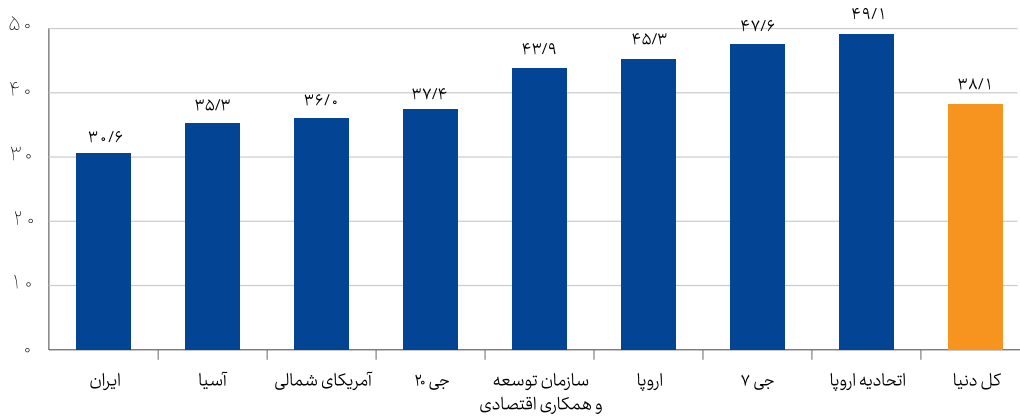
بر اساس اطلاعات منتشر شده در سال ۲۰۲۱، سهم درآمدهای غیربهره‌ای از مجموع درآمدهای سیستم بانکی در دنیا به طور متوسط در حدود ۳۸/۱ درصد برآورد شده است که بیشترین مقدار آن به کشور سوریه (با سهم حدود ۹۱/۱ درصد) و کمترین آن به کشور کامبوج (با سهم حدود ۱۰/۷ درصد) تعلق دارد. باید توجه داشت که در کشورهایی همچون سوریه، بانکداری به شدت دولتی است و بانک‌ها توانایی چندانی در خلق اعتبار ندارند، به گونه‌ای که متوسط ضریب فزاینده نقدینگی در کشور سوریه در طول دهه منتهی به سال ۲۰۱۱ (اطلاعات در دسترس) حدود ۲/۲ محاسبه شده است. بنابراین، در این حالت به طور طبیعی نسبت درآمدهای بهره‌ای به کل درآمدهای بانک‌ها کاهش می‌یابد و این به معنای توسعه یافتگی درآمدهای غیربهره‌ای نیست. البته ضریب فزاینده نقدینگی نیز به تنهایی قادر نیست سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای بانکی را در یک کشور توضیح دهد. ضریب فزاینده نقدینگی در کشور کامبوج در طول یک دهه منتهی به سال ۲۰۲۲ به طور متوسط حدود ۲/۸ برآورد شده است، در حالی که درآمدهای غیربهره‌ای سهم حدوداً ۱۰/۷ درصدی از کل درآمد سیستم بانکی دارند. افزون بر این، متوسط ضریب فزاینده نقدینگی در کشور آمریکا در طی یک دهه منتهی

1. Fintech
2. High Operating Leverage
3. Systemic Risk

شده است. همچنین در این بررسی کل گروه بانک‌ها (صورت‌های مالی تلفیقی) مورد بررسی قرار گرفته، در حالی که اگر برای حذف اثر شرکت‌های زیرمجموعه، صرفاً صورت‌های مالی جداگانه بانک‌ها را در نظر بگیریم، این سهم به حدود ۲۶/۷ درصد تقلیل می‌یابد که در مقام مقایسه با متوسط

شده است. همچنین در این بررسی کل گروه بانک‌ها (صورت‌های مالی تلفیقی) مورد بررسی قرار گرفته، در حالی که اگر برای حذف اثر شرکت‌های زیرمجموعه، صرفاً صورت‌های مالی جداگانه بانک‌ها را در نظر بگیریم، این سهم به حدود ۲۶/۷ درصد تقلیل می‌یابد که در مقام مقایسه با متوسط

نمودار ۱. متوسط سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای سیستم بانکی در دنیا (درصد)

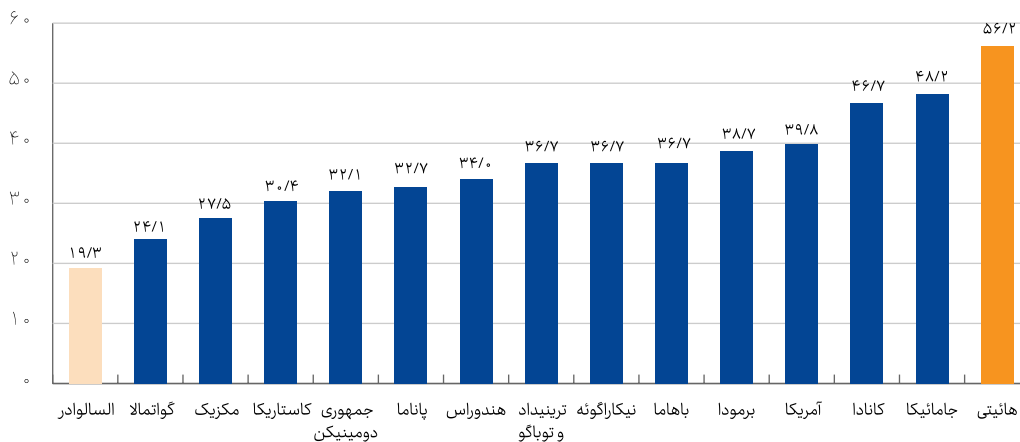
مأخذ: <https://www.theglobaleconomy.com>

آمریکای شمالی

براساس داده‌های انتشار یافته تا سال ۲۰۲۱، بیشترین نسبت درآمد غیربهره‌ای به کل درآمد (بهره‌ای و غیربهره‌ای) متعلق به کشور هائیتی با ۵۶/۲ درصد در سال ۲۰۲۱ است. از طرفی، کمترین نسبت در میان کشورهای آمریکای شمالی به السالوادور با ۱۹/۳ درصد تعلق دارد. نمودار ۲ وضعیت سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای بانک‌ها را در کشورهای آمریکای شمالی به تصویر می‌کشد.

شایان ذکر است در تعریف بانک جهانی، درآمد غیربهره‌ای شامل خالص سود ناشی از معاملات و مشتقات، خالص سود سایر اوراق بهادار، درآمد حاصل از کارمزد و کمسیون و سایر درآمدها است. در ادامه نسبت درآمدهای غیربهره‌ای به کل درآمدهای بانکی بر اساس مناطق مختلف جغرافیایی مورد بررسی قرار گرفته است که تا حدی متفاوت از تقسیم‌بندی بانک جهانی است. اختلاف در ارقام سهم درآمدهای بهره‌ای و غیربهره‌ای از کل درآمدهای سیستم بانکی در کشورها و مناطق مختلف، علاوه بر تفاوت رویکرد سیاست‌گذار پولی و ناظر بانکی، حکایت از تفاوت در مقیاس عملیات بانکی، تنوع فعالیت‌های بانکی، وضعیت نرخ بهره حقیقی و حاشیه نرخ بهره تسهیلات و سپرده و همچنین نرخ کارمزد انواع خدمات ارائه‌شده از سوی سیستم بانکی دارد.

نمودار ۲. سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای سیستم بانکی در آمریکای شمالی در سال ۲۰۲۱ (درصد)

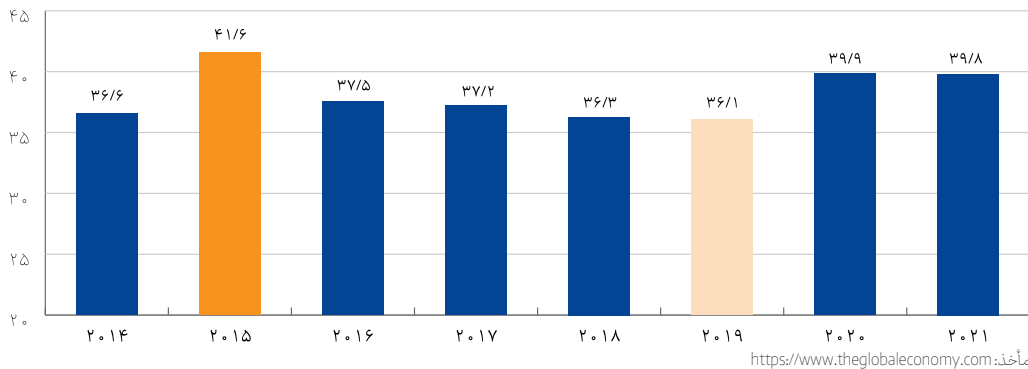

مأخذ: <https://www.theglobaleconomy.com>

درصد در سال ۲۰۱۹ رسید. با این حال پس از آن این روند معکوس شده و در سال ۲۰۲۱ به ۳۹/۸ درصد بالغ شده است. نمودار ۳ روند سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای سیستم بانکی در ایالات متحده آمریکا را از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۱ به تصویر می‌کشد.

در این میان ایالات متحده آمریکا با سهم ۳۹/۸ درصد جایگاه چهارم را در میان کشورهای آمریکای شمالی به خود اختصاص داده است. روند سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدها در سیستم بانکی آمریکا از سال ۲۰۱۵ در مسیر نزولی قرار گرفت و از مقدار ۴۱/۶ درصد به حدود ۳۶/۰

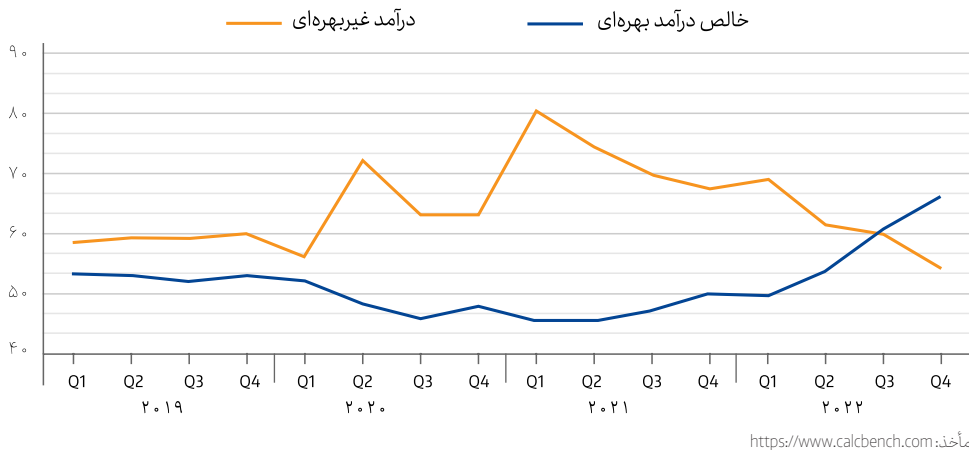
نمودار ۳. سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای سیستم بانکی در آمریکا (درصد)

گلدمن ساکس، جی‌پی مورگان، مورگان استنلی و ولز فارگو را در طول دوره ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۲ به صورت فصلی به تصویر می‌کشد.

نمودار ۴ روند مجموع درآمد خالص بهره‌ای و مجموع درآمد غیربهره‌ای شش بانک بزرگ آمریکایی (به لحاظ دارایی) از جمله بانک آمریکا، سیتی‌گروپ،

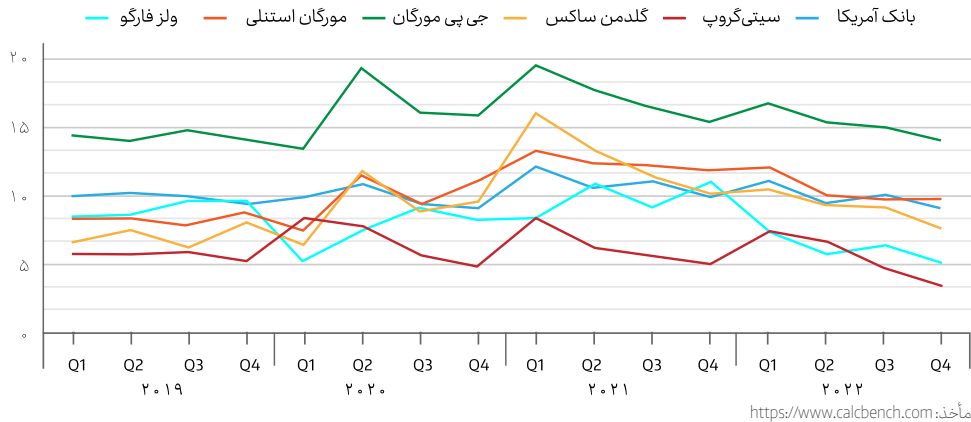
نمودار ۴. مجموع درآمد خالص بهره‌ای و درآمد غیربهره‌ای در شش بانک بزرگ آمریکایی به لحاظ دارایی (میلیارد دلار)

1. Bank of America
2. Citigroup
3. Goldman Sachs
4. J.P. Morgan
5. Morgan Stanley
6. Wells Fargo

همچنین نمودار ۵ روند درآمدهای غیربهره‌ای را به تفکیک همان شش بانک بزرگ در طول دوره مذکور به تصویر می‌کشد.

نمودار ۵. درآمد غیربهره‌ای در شش بانک بزرگ آمریکایی از لحاظ دارایی (میلیارد دلار)

مأخذ: <https://www.calcbench.com>

بانک در برهه مورد بررسی داشته و نسبت به دوره مشابه سال قبل از آن رشد ۳۵/۶ درصدی را تجربه کرده است. همچنین دو زیرمجموعه «کمسیون‌ها و سایر کارمزدها» و «کارمزدهای مرتبط با وام و سپرده» به ترتیب ۲۰/۳ درصد و ۱۱/۷ درصد از کل درآمدهای غیربهره‌ای سهم داشته‌اند. در مجموع، سه ردیف عنوان شده سهم ۷۳/۴ درصدی از کل درآمدهای غیربهره‌ای دارند. جدول ۳ وضعیت درآمد غیربهره‌ای این بانک را به تفکیک اقلام اصلی آن در نیمه نخست سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ به تصویر می‌کشد.

در ادامه به بررسی درآمدهای غیربهره‌ای در برخی از بانک‌های ایالات متحده آمریکا می‌پردازیم.

۱. جی‌پی مورگان: سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای این بانک در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳ حدود ۲۹/۸ درصد محاسبه شده است که کاهش ۱۵/۸ واحد درصدی را نسبت به دوره مشابه سال ۲۰۲۲ به تصویر می‌کشد. زیرمجموعه درآمد ناشی از معاملات بالاترین سهم از کل درآمد غیربهره‌ای (برابر با ۴۱/۴ درصد) را در این

جدول ۳. درآمدهای غیربهره‌ای و سهم آنها از کل درآمدهای بانک جی‌پی مورگان (میلیون دلار-درصد)

عنوان	شش ماهه منتهی به ۳۰ ژوئن		درصد تغییرات	سهم از کل درآمدهای غیربهره‌ای		سهم از کل درآمدها در شش ماهه نخست ۲۰۲۳
	۲۰۲۲	۲۰۲۳		در شش ماهه نخست ۲۰۲۳	در شش ماهه نخست ۲۰۲۲	
بانکداری سرمایه‌گذاری	۱,۶۰۲/۰	۱,۲۸۳/۰	-۱۹/۹	۴/۳	۱/۳	
سهام	۱۱۵/۰	۱۱۶/۰	۰/۹	۰/۴	۰/۱	
بدهی	۱,۰۲۱/۰	۷۷۸/۰	-۲۳/۸	۲/۶	۰/۸	
حق مشاوره	۴۶۶/۰	۳۸۹/۰	-۱۶/۵	۱/۳	۰/۴	
درآمد ناشی از معاملات	۸,۴۶۵/۰	۱۰,۴۵۶/۰	۲۳/۵	۳۵/۴	۱۰/۶	
نرخ بهره	۱,۳۴۵/۰	۲,۶۹۶/۰	۱۰۰/۴	۹/۱	۲/۷	
اعتبار	۵۳۵/۰	۶۵۰/۰	۲۱/۵	۲/۲	۰/۷	
ارز خارجی	۲,۶۴۸/۰	۲,۸۹۳/۰	۹/۳	۹/۸	۲/۹	
سهام	۳,۴۳۴/۰	۴,۸۰۳/۰	۳۹/۹	۱۶/۳	۴/۸	
کالا	۱,۰۵۰/۰	۱,۱۸۲/۰	۱۲/۶	۴/۰	۱/۲	
زبان ناشی از سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار	-۵۴۷/۰	-۱,۷۶۸/۰	۲۲۳/۲	-۶/۰	-۱/۸	
کارمزد خدمات	۱۳,۶۹۷/۰	۱۳,۶۰۷/۰	-۰/۷	۴۶/۱	۱۳/۷	
کارمزد مرتبط با وام و سپرده	۳,۷۱۰/۰	۳,۴۴۷/۰	-۷/۱	۱۱/۷	۳/۵	
کارمزد مدیریت دارایی	۱,۲۶۸/۰	۱,۳۵۰/۰	۶/۵	۴/۶	۱/۴	
کمسیون‌ها و سایر کارمزدها	۵,۷۷۳/۰	۵,۹۸۳/۰	۳/۶	۲۰/۳	۶/۰	
کارمزد ناشی از وام مسکن	۸۳۸/۰	۴۹۹/۰	-۴۰/۵	۱/۷	۰/۵	
درآمد کارت	۲,۱۰۸/۰	۲,۳۲۸/۰	۱۰/۴	۷/۹	۲/۳	
سایر	۲,۵۳۸/۰	۴,۱۶۸/۰	۶۴/۲	۱۴/۱	۴/۲	
کل درآمدهای غیربهره‌ای	۲۶,۳۰۲/۰	۲۹,۵۱۴/۰	۱۲/۲	۱۰۰/۰	۲۹/۸	
درآمدهای بهره‌ای	۳۱,۳۷۲/۰	۶۹,۵۵۸/۰	۱۲۱/۷	-	۷۰/۲	
مجموع درآمدهای بهره‌ای و غیربهره‌ای	۵۷,۶۷۴/۰	۹۹,۰۷۲/۰	۷۱/۸	-	۱۰۰/۰	

مأخذ: صورت‌های مالی تلفیقی بانک جی‌پی مورگان در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳

داشته است. درآمد ناشی از کامزد خدمات اگرچه نسبت به دوره مشابه سال قبل از آن کاهش ۱۲/۵ درصدی را تجربه کرده، بالاترین سهم از کل درآمدهای غیربهره‌ای (برابر با ۴۵/۹ درصد) را داشته است. همچنین بانکداری سرمایه‌گذاری و درآمد ناشی از معاملات به ترتیب ۳۳/۷ درصد و ۱۳/۷ درصد از کل درآمدهای غیربهره‌ای سهم داشته‌اند. در مجموع، سه ردیف عنوان شده سهم ۹۳/۳ درصدی از کل درآمدهای غیربهره‌ای دارند. جدول ۴ وضعیت درآمدهای غیربهره‌ای این بانک را به تفکیک اقلام اصلی آن در نیمه نخست سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ به تصویر می‌کشد.

شایان ذکر است که درآمد بهره‌ای این بانک سهم حدود ۷۰ درصدی از کل درآمدهای ایجاد شده را در این مدت دارد. همچنین درآمد مذکور در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳ نسبت به دوره مشابه سال قبل آن با رشد ۱۲/۷ درصدی روبه‌رو شده و کل درآمد بهره‌ای این بانک به حدود ۶۹ میلیارد دلار بالغ شده است.

۲. ولز فارگو: سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای این بانک در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳ حدود ۲۶/۹ درصد عنوان شده است که کاهش ۱۴/۵ واحد درصدی را نسبت به دوره مشابه سال ۲۰۲۲

جدول ۴. درآمدهای غیربهره‌ای و سهم آنها از کل درآمدهای بانک ولز فارگو (میلیون دلار-درصد)

عنوان	شش ماهه منتهی به ۳۰ ژوئن		درصد تغییرات	سهم از کل درآمدهای غیربهره‌ای در شش ماهه نخست ۲۰۲۳	سهم از کل درآمدها در شش ماهه نخست ۲۰۲۳
	۲۰۲۲	۲۰۲۳			
بانکداری سرمایه‌گذاری	۵,۵۷۷/۰	۴,۹۷۹/۰	-۱۰/۷	۳۳/۷	۹/۱
حق مشاوره	۴,۸۴۴/۰	۴,۲۷۷/۰	-۱۱/۷	۲۹/۰	۷/۸
سایر	۷۳۳/۰	۷۰۲/۰	-۴/۲	۴/۸	۱/۳
درآمد ناشی از معاملات و سرمایه‌گذاری	۷۷۰/۰	۲,۰۱۷/۰	۱۶۱/۹	۱۳/۷	۳/۷
سود (زیان) ناشی از سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار	۱۰۶/۰	-۴۴۷/۰	-۵۲۱/۷	-۳/۰	-۰/۸
سایر	۶۶۴/۰	۲,۴۶۴/۰	۲۷۱/۱	۱۶/۷	۴/۵
کارمزد خدمات	۷,۷۴۴/۰	۶,۷۷۵/۰	-۱۲/۵	۴۵/۹	۱۲/۳
کارمزد مرتبط با وام و سپرده	۳,۵۴۴/۰	۳,۰۲۱/۰	-۱۴/۸	۲۰/۵	۵/۵
کمیسیون‌ها و سایر کارمزدها	۱,۰۷۹/۰	۱,۱۸۹/۰	۱۰/۲	۸/۱	۲/۲
کارمزد ناشی از وام مسکن	۹۸۰/۰	۴۳۴/۰	-۵۵/۷	۲/۹	۰/۸
درآمد کارت	۲,۱۴۱/۰	۲,۱۳۱/۰	-۰/۵	۱۴/۴	۳/۹
سایر	۱,۲۵۸/۰	۹۹۲/۰	-۲۱/۱	۶/۷	۱/۸
کل درآمدهای غیربهره‌ای	۱۵,۳۴۹/۰	۱۴,۷۶۳/۰	-۳/۸	۱۰۰/۰	۲۶/۹
درآمدهای بهره‌ای	۲۱,۷۳۷/۰	۴۰,۱۸۶/۰	۸۴/۹	-	۷۳/۱
مجموع درآمدهای بهره‌ای و غیربهره‌ای	۳۷,۰۸۶/۰	۵۴,۹۴۹/۰	۴۸/۲	-	۱۰۰/۰

مأخذ: صورت‌های مالی تلفیقی بانک ولز فارگو در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳

سهم را از کل درآمدهای غیربهره‌ای این بانک در این مدت داشته، اگرچه درآمد این زیرمجموعه (کارمزد خدمات) نسبت به دوره مشابه سال قبل از آن با کاهش ۶/۳ درصدی مواجه شده است. همچنین بانکداری سرمایه‌گذاری و درآمد ناشی از معاملات به ترتیب ۱۰/۵ درصد و ۳۶/۱ درصد از سهم از کل درآمدهای غیربهره‌ای این بانک سهم داشته‌اند. در مجموع، این سه زیرمجموعه ۹۶/۹ درصد از کل درآمدهای غیربهره‌ای این بانک را تشکیل می‌دهند. جدول ۵ وضعیت درآمدهای غیربهره‌ای این بانک را به تفکیک اقلام اصلی آن در نیمه نخست سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ به تصویر می‌کشد.

درآمدهای بهره‌ای این بانک با رشد ۸۴/۹ درصدی در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳ نسبت به دوره مشابه سال قبل، سهم حدود ۷۳ درصدی از کل درآمدهای ایجاد شده در این مدت داشته‌اند. کل درآمدهای بهره‌ای این بانک در این دوره حدود ۴۰ میلیارد دلار محاسبه شده است.

۳. مورگان استنلی: سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای این بانک در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳ حدود ۵۰/۸ درصد لحاظ شده است که کاهش ۲۲/۸ واحد درصدی را نسبت به دوره مشابه سال گذشته تجربه کرده است. درآمد ناشی از کامزد خدمات با ۵۰/۳ درصد، بالاترین

جدول ۵. درآمدهای غیربهره‌ای و سهم آنها از کل درآمدهای بانک مورگان استنلی (میلیون دلار-درصد)

عنوان	شش ماهه منتهی به ۳۰ ژوئن		درصد تغییرات	سهم از کل درآمدهای غیربهره‌ای در شش ماهه نخست ۲۰۲۳	سهم از کل درآمدها در شش ماهه نخست ۲۰۲۳
	۲۰۲۲	۲۰۲۳			
بانکداری سرمایه‌گذاری	۲,۹۰۸/۰	۲,۴۸۵/۰	-۱۴/۵	۱۰/۵	۵/۳
درآمد ناشی از معاملات و سرمایه‌گذاری	۷,۶۷۸/۰	۸,۵۱۹/۰	۱۱/۰	۳۶/۱	۱۸/۳
کارمزد خدمات	۱۲,۶۶۷/۰	۱۱,۸۷۴/۰	-۶/۳	۵۰/۳	۲۵/۵
کارمزد ناشی از وام مسکن	۱۰,۰۳۱/۰	۹,۵۴۵/۰	-۴/۸	۴۰/۴	۲۰/۵
درآمد کارت	۲,۶۳۶/۰	۲,۳۲۹/۰	-۱۱/۶	۹/۹	۵/۰
سایر	۱۸۲/۰	۷۴۰/۰	۳۰۶/۶	۳/۱	۱/۶
کل درآمدهای غیربهره‌ای	۲۳,۴۳۵/۰	۲۳,۶۱۸/۰	۰/۸	۱۰۰/۰	۵۰/۸
درآمدهای بهره‌ای	۶,۲۶۲/۰	۲۲,۹۱۸/۰	۲۶۶/۰	-	۴۹/۲
مجموع درآمدهای بهره‌ای و غیربهره‌ای	۲۹,۶۹۷/۰	۴۶,۵۳۶/۰	۵۶/۷	-	۱۰۰/۰

مأخذ: صورت‌های مالی تلفیقی بانک مورگان استنلی در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳

کرده است. درآمد ناشی از کارمزد خدمات که نسبت به دوره مشابه سال قبل از آن با افزایش ۵/۰ درصدی مواجه شده، عمده درآمدهای غیربهره‌ای (۹۵/۸ درصد) را در این بانک تشکیل می‌دهد. سهم بانکداری سرمایه‌گذاری و ردیف سایر از کل درآمدهای غیربهره‌ای نیز به ترتیب برابر با ۱۰/۴ درصد و منفی ۶/۲ درصد محاسبه شده است. جدول ۶ وضعیت درآمدهای غیربهره‌ای این بانک را به تفکیک اقلام اصلی آن در نیمه نخست سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ به تصویر می‌کشد.

درآمد بهره‌ای بانک مورگان استنلی با رشد ۲۶۶/۰ درصدی در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳ نسبت به دوره مشابه سال قبل آن، به حدود ۲۳ میلیارد دلار رسیده تا سهم حدود ۴۹/۲ درصدی از کل درآمدهای ایجادشده در این مدت داشته باشد.

۴. بانک آمریکا: سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای این بانک در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳ حدود ۲۷/۲ درصد بوده که کاهش ۱۶/۸ واحد درصدی را نسبت به دوره مشابه سال قبل از آن تجربه

جدول ۶. درآمدهای غیربهره‌ای و سهم آنها از کل درآمد بانک آمریکا (میلیون دلار-درصد)

عنوان	شش ماهه منتهی به ۳۰ ژوئن		درصد تغییرات	سهم از کل درآمدهای غیربهره‌ای در شش ماهه نخست ۲۰۲۳	سهم از کل درآمدها در شش ماهه نخست ۲۰۲۳
	۲۰۲۲	۲۰۲۳			
بانکداری سرمایه‌گذاری	۲,۵۸۵/۰	۲,۳۷۵/۰	-۸/۱	۱۰/۴	۲/۸
پذیره‌نویسی	۱,۱۰۷/۰	۱,۲۲۶/۰	۱۰/۷	۵/۴	۱/۵
حق مشاوره	۸۶۵/۰	۷۳۸/۰	-۱۴/۷	۳/۲	۰/۹
سایر	۶۱۳/۰	۴۱۱/۰	-۳۳/۰	۱/۸	۰/۵
کارمزد خدمات	۲۰,۸۴۶/۰	۲۱,۸۸۹/۰	۵/۰	۹۵/۸	۲۶/۱
کارمزد مرتبط با وام و سپرده	۳,۵۵۰/۰	۲,۷۷۴/۰	-۲۱/۹	۱۲/۱	۳/۳
کارمزد مدیریت دارایی	۶,۳۸۸/۰	۵,۸۸۷/۰	-۷/۸	۲۵/۸	۷/۰
خدمات کارگزاری	۷,۹۵۰/۰	۱۰,۲۱۳/۰	۲۸/۵	۴۴/۷	۱۲/۲
درآمد کارت	۲,۹۵۸/۰	۳,۰۱۵/۰	۱/۹	۱۳/۲	۳/۶
سایر	-۱,۵۳۱/۰	-۱,۴۱۵/۰	-۷/۶	-۶/۲	-۱/۷
کل درآمدهای غیربهره‌ای	۲۱,۹۰۰/۰	۲۲,۸۴۹/۰	۴/۳	۱۰۰/۰	۲۷/۲
درآمدهای بهره‌ای	۲۷,۸۶۹/۰	۶۱,۰۰۹/۰	۱۱۸/۹	-	۷۲/۸
مجموع درآمدهای بهره‌ای و غیربهره‌ای	۴۹,۷۶۹/۰	۸۳,۸۵۸/۰	۶۸/۵	-	۱۰۰/۰

مأخذ: صورت‌های مالی تلفیقی بانک آمریکا در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳

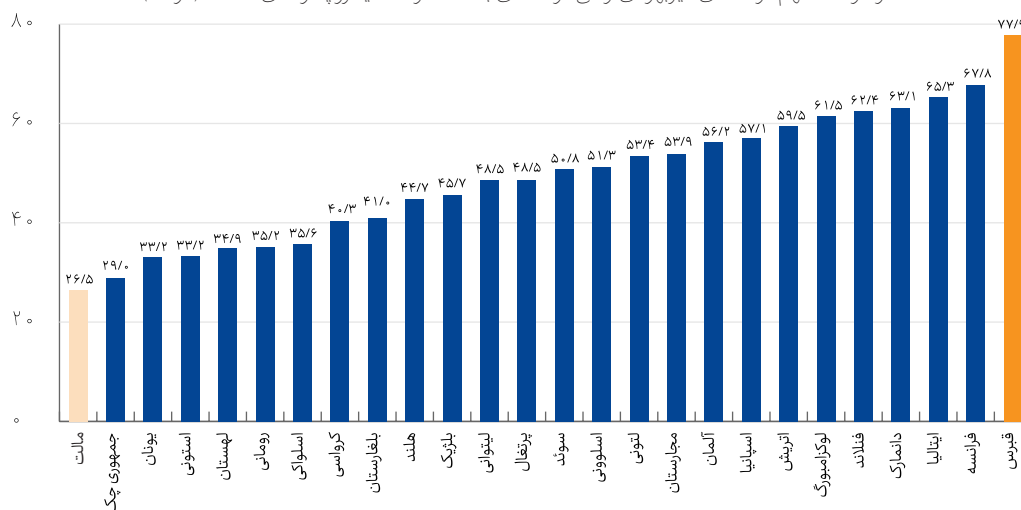
اروپا متعلق به کشور قبرس با ۷۷/۹ درصد در سال ۲۰۲۱ است. در نقطه مقابل، کمترین نسبت در میان کشورهای اتحادیه اروپا به مالت با سهم ۲۶/۵ درصدی اختصاص دارد. نمودار ۶ وضعیت سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای بانک‌ها را در کشورهای اتحادیه اروپا به تصویر می‌کشد.

درآمد بهره‌ای این بانک در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳ با رشد ۱۱۸/۹ درصدی نسبت به دوره مشابه سال قبل از آن به حدود ۶۱ میلیارد دلار بالغ شده تا سهم حدوداً ۷۲/۸ درصدی از کل درآمدهای ایجادشده در این مدت داشته باشد.

اتحادیه اروپا

براساس داده‌های انتشار یافته تا سال ۲۰۲۱، بیشترین نسبت درآمدهای غیربهره‌ای به کل درآمدها (بهره‌ای و غیربهره‌ای) در اتحادیه

نمودار ۶. سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای بانک‌ها در اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۱ (درصد)

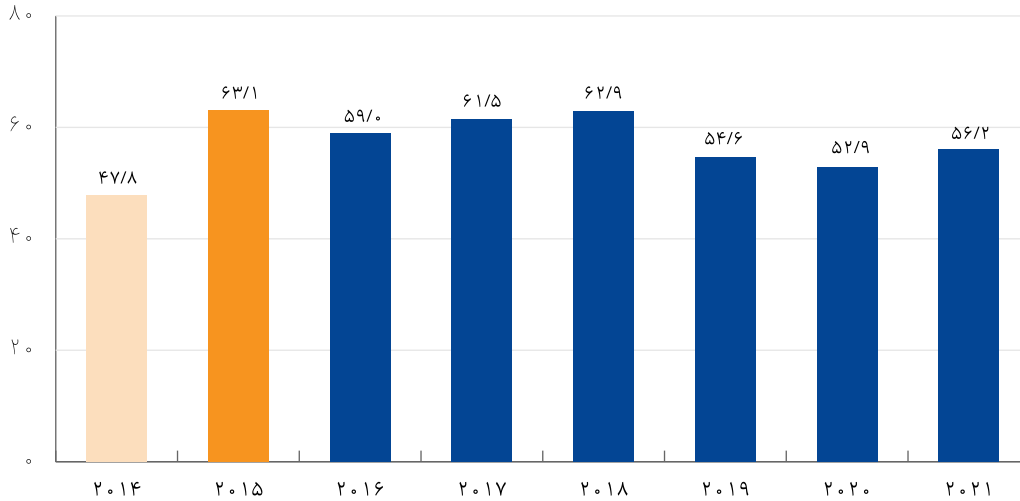

مأخذ: <https://www.theglobaleconomy.com>

درصد در سال ۲۰۱۸ افزایش یافت. با این حال پس از آن این روند معکوس شده و در سال ۲۰۲۱ به حدود ۵۶/۲ درصد فرو افتاده است. نمودار ۷ سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای سیستم بانکی را از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۱ در آلمان به تصویر می‌کشد.

آلمان که درآمدهای غیربهره‌ای بانک‌های آن سهم ۵۶/۲ درصدی از کل درآمدهای بانکی در این کشور دارد، جایگاهی بهتر از نهم را در میان کشورهای اتحادیه اروپا در این زمینه به خود اختصاص نمی‌دهد. روند سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای بانکی آلمان از سال ۲۰۱۴ تا سال ۲۰۱۸ صعودی بود و از ۴۷/۸ درصد در سال ۲۰۱۴ به حدود ۶۲/۹

نمودار ۷. سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای بانکی در آلمان (درصد)

مأخذ: <https://www.theglobaleconomy.com>

به دوره مشابه سال قبل از آن رشد قابل توجه ۱۸۸٪ درصدی را تجربه کرده تا با سهم ۷۹/۱ درصدی، بالاترین سهم را از کل درآمدهای غیربهره‌ای این بانک در این مدت داشته باشد. همچنین بانکداری سرمایه‌گذاری و کارمزد خدمات به ترتیب سهم‌های ۱/۱ درصدی و ۱۸/۷ درصدی از کل درآمدهای غیربهره‌ای داشته‌اند. جدول ۷ وضعیت درآمدهای غیربهره‌ای این بانک را به تفکیک اقلام اصلی آن در نیمه نخست سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ به تصویر می‌کشد.

در ادامه به بررسی درآمدهای غیربهره‌ای در برخی از بانک‌های آلمان می‌پردازیم.

۱. بانک تجاری هامبورگ^۱: سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای این بانک در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳ حدود ۲۴/۳ درصد محاسبه شده است که افزایش ۸/۴ واحد درصدی را نسبت به دوره مشابه سال قبل از آن نشان می‌دهد. درآمد ناشی از معاملات و سرمایه‌گذاری نسبت

جدول ۷. درآمدهای غیربهره‌ای و سهم آنها از کل درآمدهای بانک تجاری هامبورگ (میلیون یورو-درصد)

عنوان	شش ماهه منتهی به ۳۰ ژوئن		درصد تغییرات	سهم از کل درآمدهای غیربهره‌ای در شش ماهه نخست ۲۰۲۳	سهم از کل درآمدها در شش ماهه نخست ۲۰۲۳
	۲۰۲۳	۲۰۲۲			
بانکداری سرمایه‌گذاری	۱/۰	۱/۰	۰/۰	۱/۱	۰/۳
درآمد ناشی از معاملات و سرمایه‌گذاری	۷۲/۰	۲۵/۰	۱۸۸/۰	۷۹/۱	۱۹/۲
کارمزد خدمات	۱۷/۰	۲۱/۰	-۱۹/۰	۱۸/۷	۴/۵
کارمزد مرتبط با وام	۶/۰	۱۰/۰	-۴۰/۰	۶/۶	۱/۶
ضمانت	۲/۰	۲/۰	۰/۰	۲/۲	۰/۵
تراکنش‌های حساب	۹/۰	۹/۰	۰/۰	۹/۹	۲/۴
سایر	۱/۰	۱/۰	۰/۰	۱/۱	۰/۳
کل درآمدهای غیربهره‌ای	۹۱/۰	۴۸/۰	۸۹/۶	۱۰۰/۰	۲۴/۳
درآمدهای بهره‌ای	۲۸۴/۰	۲۵۵/۰	۱۱/۴	-	۷۵/۷
مجموع درآمدهای بهره‌ای و غیربهره‌ای	۳۷۵/۰	۳۰۳/۰	۲۳/۸	-	۱۰۰/۰

مأخذ: گزارش میان‌دوره‌ای مدیریت^۲ بانک تجاری هامبورگ در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳

1. Hamburg Commercial Bank
2. Interim Management Report

سرمایه‌گذاری اگرچه با کاهش ۱۵/۴ درصدی نسبت به دوره مشابه سال قبل از آن مواجه شده، اما بیشترین سهم را (۵۴/۴ درصد) از خالص کل درآمدهای غیربهره‌ای این بانک در این مدت داشته است. اگر سهم ۴۱/۵ درصدی خالص کارمزد خدمات از خالص کل درآمدهای غیربهره‌ای را به این رقم اضافه کنیم، این دو زیرمجموعه سهم ۹۵/۹ درصدی از خالص کل درآمدهای غیربهره‌ای بانک دویچه را به خود اختصاص خواهند داد. جدول ۸ وضعیت خالص درآمدهای غیربهره‌ای این بانک را به تفکیک اقلام اصلی آن در نیمه نخست سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ به تصویر می‌کشد.

درآمد بهره‌ای این بانک در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳ با رشد ۱۱/۴ درصدی نسبت به دوره مشابه سال قبل آن به حدود ۲۸۴ میلیون یورو بالغ شده تا سهم حدوداً ۷۵/۷ درصدی از کل درآمدهای بانک داشته باشد.

۲. **بانک دویچه:** سهم درآمدهای خالص غیربهره‌ای^۱ از خالص کل درآمدهای این بانک در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳ حدود ۶۱/۹ درصد بوده است که کاهش ۱۰/۵ واحد درصدی را نسبت به دوره مشابه سال قبل از آن نشان می‌دهد. خالص درآمد ناشی از بانکداری

جدول ۸. خالص درآمدهای غیربهره‌ای و سهم آنها از خالص کل درآمدهای بانک دویچه (میلیون یورو-درصد)

عنوان	شش ماهه منتهی به ۳۰ ژوئن		درصد تغییرات	سهم از کل درآمدهای غیربهره‌ای در شش ماهه نخست ۲۰۲۳	سهم از کل درآمدها در شش ماهه نخست ۲۰۲۳
	۲۰۲۲	۲۰۲۳			
بانکداری سرمایه‌گذاری	۵,۹۶۹/۰	۵,۰۵۲/۰	-۱۵/۴	۵۴/۴	۳۳/۶
حق مشاوره	۷۰۷/۰	۶۱۸/۰	-۱۲/۶	۶/۶	۴/۱
سایر	۵,۲۶۲/۰	۴,۴۳۴/۰	-۱۵/۷	۴۷/۷	۲۹/۵
کارمزد خدمات	۴,۲۷۰/۰	۳,۸۵۹/۰	-۹/۶	۴۱/۵	۲۵/۷
کمیسیون‌ها و سایر کارمزدها	۲,۹۳۲/۰	۲,۶۵۰/۰	-۹/۶	۲۸/۵	۱۷/۶
مدیریت دارایی	۱,۳۳۸/۰	۱,۲۰۹/۰	-۹/۶	۱۳/۰	۸/۱
سایر	۳۹۹/۰	۳۸۴/۰	-۳/۸	۴/۱	۲/۶
کل درآمدهای غیربهره‌ای	۱۰,۶۳۸/۰	۹,۲۹۵/۰	-۱۲/۶	۱۰۰/۰	۶۱/۹
درآمدهای بهره‌ای	۴,۰۶۱/۰	۵,۷۲۰/۰	۴۰/۹	-	۳۸/۱
مجموع درآمدهای بهره‌ای و غیربهره‌ای	۱۴,۶۹۹/۰	۱۵,۰۱۵/۰	۲/۱	-	۱۰۰/۰

مأخذ: صورت‌های مالی تلفیقی بانک دویچه آلمان در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳

میلیارد یورو بالغ شده تا سهم ۳۸/۱ درصدی از خالص کل درآمدها در این مدت داشته باشد.

خالص درآمد بهره‌ای این بانک در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۳ با رشد ۴۰/۹ درصدی نسبت به دوره مشابه سال قبل آن به حدود ۵/۷

۵. درآمدهای غیربهره‌ای در ایران

همچنین در ماده ششم آن تأکید شده است که بانک مرکزی می‌تواند انجام برخی عملیات و فعالیت‌های مندرج در این مقررات را برای انواع بانک‌ها ممنوع کند. با این حال کلیه فعالیت‌های مجاز بانکی براساس مصوبه شورای پول و اعتبار به شرح جدول ۹ است.

جلسه ۱۱۳۵ شورای پول و اعتبار مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۲۷ تحت عنوان «مقررات ناظر بر عملیات مجاز بانکی» فعالیت‌های مجاز سیستم بانکی را مشخص کرده است، اگر چه در ماده ۵ این سند انجام تمام یا بخشی از عملیات و فعالیت‌های مندرج در این مقررات توسط بانک منوط به درج آن در اساسنامه بانک و تصویب در شورای پول و اعتبار شده است.

1. Deutsche Bank

۲. درآمدهای بهره‌ای و غیربهره‌ای بانک دویچه به صورت خالص در دسترس است.

جدول ۹. فعالیت‌های مجاز بانکی طبق مصوبه شورای پول و اعتبار در سال ۱۳۹۰

فعالیت‌های مجاز بانکی	
فعالیت‌های موضوع ماده ۲:	
قبول سپرده	
صدور گواهی سپرده عام و خاص	
ارایه چک و خدمات مرتبط با آن طبق قانون صدور چک	
انجام عملیات بین بانکی	
فعالیت‌های موضوع ماده ۳:	
انجام عملیات اعتباری از جمله اعطای تسهیلات به اشخاص در قالب عقود قرض الحسنه، فروش اقساطی، اجاره به شرط تملیک، سلف، جعاله، مضاربه، مشارکت حقوقی، سرمایه‌گذاری مستقیم، مشارکت مدنی، مزارعه، مساقات، خرید دین، مرابحه و استصناع	
ارایه انواع ابزارهای پرداخت	
دریافت، پرداخت و نقل و انتقال وجوه ریالی و ارزی	
انجام امور نمایندگی به منظور جمع‌آوری وجوه از جمله انواع قبوض خدمات شهری	
گشایش انواع اعتبار اسنادی و صدور انواع ضمانت‌نامه	
ارایه خدمات بانکی الکترونیکی از جمله صدور انواع کارت‌های الکترونیکی (کارت‌های خرید، کارت اعتباری، کیف پول الکترونیکی و ...)	
قبول و نگهداری اشیاء گرانبها، اسناد و اوراق بهادار و اجاره صندوق امانات به مشتریان	
تبدیل به اوراق بهادار کردن دارایی‌ها در قالب انتشار اوراق صکوک	
انجام عملیات ارزی نظیر خرید و فروش ارز، انتقال ارز، دریافت و اعطای تسهیلات ارزی، صدور حوالجات ارزی و ...	
خدمات مربوط به وجوه اداره شده	
تضمین بازخرید اوراق بهادار صادره اشخاص حقوقی دولتی و غیردولتی	
انتشار یا عرضه اوراق مشارکت ریالی و ارزی در داخل و خارج از کشور	
انجام سفارشات مستمر مشتریان (دستور پرداخت مستمر)	
فعالیت‌های موضوع ماده ۴:	
سرمایه‌گذاری از طریق خرید اوراق مشارکت، اوراق بهادار خارجی و اوراق صکوک و نظایر آن	
ارایه خدمات مشاوره‌ای از قبیل سرمایه‌گذاری، خدمات مالی و مدیریت دارایی‌ها	
انجام وظایف وصایت، وکالت و نمایندگی مشتریان طبق قوانین و مقررات مربوطه	
ایجاد هرگونه پوشش بیمه‌ای برای دارایی‌های بانک، نزد شرکت‌ها و مؤسسات بیمه	
حفظ، برقراری و ایجاد رابطه کارگزاری با بانک‌های داخل و خارج	
ترخیص کالا از بندر و گمرکات به حساب بانک	
انجام خدمات کارگزاری سهام و اوراق بهادار برای مشتریان	
پذیره نویسی سهام شرکت‌های در شرف تأسیس یا افزایش سرمایه شرکت‌ها	
وصول مطالبات اسنادی	
وصول سود سهام مشتریان به حساب آنها	
فروش تمبر مالیاتی و سفته	

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مقررات ناظر بر عملیات مجاز بانکی

افزون بر این، به موجب قانون پولی و بانکی کشور، قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) و همچنین مصوبه ۱۲۰۴ شورای پول و اعتبار، تعیین انواع و میزان حداقل و حداکثر کارمزد خدمات بانکی بر عهده بانک مرکزی

شایان ذکر است که با ابلاغ مقررات مذکور به بانک‌ها در تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۰۵، مصوبه سیزدهمین جلسه شورای پول و اعتبار مورخ ۱۳۳۹/۱۱/۲۳ در رابطه با عملیات مجاز بانکی ملغی شده است.

مؤسسات اعتباری می‌توانند به منظور رقابت با یکدیگر، حداکثر تا ۳۰ درصد مبالغ مندرج در جداول ابلاغی، نرخ‌های کمتری را اعمال کنند. اما در بخشنامه‌های سایر سال‌ها از قبیل ۱۳۹۱ و ۱۳۸۷ محدودیتی برای کاهش نرخ‌های کارمزد اعلامی تعیین نشده بود و بانک‌ها به منظور رقابت و جذب مشتری قادر بوده‌اند که نرخ‌های کارمزد کمتری را بدون محدودیت اعمال نمایند. جدول ۱۰ انواع خدمات بانکی و تعرفه کارمزد آنها مصوب اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۲ را نمایش می‌دهد.

جمهوری اسلامی ایران است. بر این اساس، در اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۲، انواع و حداکثر میزان کارمزد خدمات بانکی ریالی و الکترونیکی مورد بازنگری و به‌روزرسانی قرار گرفته است. بررسی بخشنامه‌های کارمزد خدمات بانکی در دوره ۱۳۸۷-۱۴۰۲ حکایت از آن دارد که بانک مرکزی در ارتباط با تخفیف و کاهش نرخ‌های کارمزد توسط بانک‌ها محدودیت بیشتری را در سال‌های اخیر نسبت به گذشته اعمال نموده است، به گونه‌ای که در بخشنامه سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۹، ۱۴۰۲ بانک‌ها و

جدول ۱۰. انواع کارمزد خدمات بانکی ابلاغ شده توسط بانک مرکزی در اردیبهشت سال ۱۴۰۲

سرفصل خدمات بانکی	نوع خدمت	حداکثر مبلغ کارمزد (تعرفه)
صدور ضمانت‌نامه شرکت در مناقصه، مزایده و سایر ضمانت‌نامه‌ها	ضمانت‌نامه در مقابل ۱۰۰ درصد سپرده نقدی	مقطوع ۶۵۰ هزار ریال
	ضمانت‌نامه در مقابل سپرده مدت‌دار (ریالی)	نیم درصد مبلغ در سال حداقل ۶۵۰ هزار ریال
	ضمانت‌نامه در مقابل سپرده مدت‌دار (ارزی)	نیم درصد مبلغ در سال حداقل ۶۵۰ هزار ریال
	تمدید و تجدید ضمانت‌نامه	کارمزد تمدید برابر با نرخ صدور ضمانت‌نامه در زمان تمدید حداقل ۶۵۰ هزار ریال
	ضمانت‌نامه در مقابل اوراق بهادار بدون ریسک	نیم درصد مبلغ در سال حداقل ۶۵۰ هزار ریال
	ضمانت‌نامه در مقابل سفته معتبر	۲/۲۵ درصد مبلغ در سال حداقل ۶۵۰ هزار ریال
	سایر	-
حواله‌ها	صدور چک تضمین شده (بانکی/رمزدار بین بانکی)	هر فقره ۷۲ هزار ریال
	اعلام منع پرداخت چک‌های بانکی/بین بانکی مفقودی	مقطوع ۵۷۶ هزار ریال
	صدور المثنی چک بانکی	هر فقره ۷۲ هزار ریال
صندوق‌های اجاره‌ای	صندوق اجاره‌ای (اجاره بها سالانه، ودیعه)	هر سانتی‌متر مکعب حجم ۱۴۴ ریال (حداقل ۷۲۰ هزار ریال)، ودیعه اجاره بها ۸ برابر مبلغ اجاره بها، حداقل مبلغ ۵,۷۶۰ هزار ریال
	هر بار استفاده از صندوق	۶۰ هزار ریال
	مفقودی کلیدها	کلید هزینه‌های مربوط به قفل‌ها و کلیدها + ۱۴۴ هزار ریال
	تخلیه و تحویل صندوق	بدون کارمزد
	همانگی جهت بازدید صندوق اجاره‌ای به درخواست مراجع ذیصلاح	بدون کارمزد
مدیریت اوراق بهادار مشتریان (اوراق مشارکت، گواهی سپرده، صکوک و غیره)	انتقال هر برگ اوراق گواهی حق تقدم اعطای تسهیلات	۳۳ هزار ریال
	صدور هر برگ اوراق المثنی حق تقدم اعطای تسهیلات	۵۵ هزار ریال
	تضمین اصل و سود اوراق بهادار (شامل اوراق مشارکت، صکوک و...) توسط بانک عامل	حداقل به میزان کارمزد صدور ضمانت‌نامه‌ها متناسب با وثایق و حداکثر تا دو برابر آن
	انتقال اوراق بهادار/نقل و انتقال اوراق گواهی سپرده بانام به شخص ثالث	نیم در هزار مبلغ مورد انتقال حداکثر ۲۴۰ هزار ریال
وصول بروات	سفته، برات و قبوض ثبتی وصولی	هر فقره ۷۲ هزار ریال + هزینه پست
	ابلاغ سفته و برات	برای هر نوبت ۴۳,۲۰۰ ریال + هزینه پست
	واخواست سفته	برای هر برگ ۵۷۶ هزار ریال
	فروش سفته/بانامه (ازمقتضی)	برای هر برگ ۶ هزار ریال حداکثر ۱,۲۰۰ هزار ریال

سرفصل خدمات بانکی	نوع خدمت	حداکثر مبلغ کارمزد (تعرفه)
حساب قرض الحسنه جاری	تقاضای عدم پرداخت چک	هر برگ چک ۱۴۴ هزار ریال
	صدور گواهینامه عدم پرداخت وجه چک (از حساب مشتری)	۱۴۴ هزار ریال
	رفع سوء اثر برای هر برگ چک	۱۴۴ هزار ریال
	صدور چک آمنیپوس	۶۵ هزار ریال
	انتقال حساب جاری به شعبه دیگر در هر شهر (بنا به درخواست مشتری)	۴۳۲ هزار ریال + هزینه پست در صورت وجود
	اخذ هر گونه اطلاعات لازم جهت افتتاح حساب جاری (با دسته چک)	حداقل ۶۰ هزار ریال + هزینه استعلام
	چک‌های واگذاری عهده سایر بانک‌ها (از ذینفع چک)	هر فقره ۱۴,۴۰۰ ریال
	انتقال وجه از سایر حساب‌ها بابت تأمین وجه چک حساب	از هر حساب ۷۲ هزار ریال
	صدور دسته چک	۶۰ هزار ریال + مبلغ پرداختی به چاپخانه دولتی (بهای تمام‌شده) + هزینه تمبر مالیاتی
	صدور المثنی گواهینامه عدم پرداخت صادرشده قبلی به در خواست مشتری	۲۲ هزار ریال
	ابطال چک جاری اشخاص به درخواست مشتری با ارایه چک باطل شده	۱۱ هزار ریال
	اخذ صورت اطلاعات چک‌های برگشتی به درخواست مشتری	۲۶,۴۰۰ ریال
	افتتاح حساب جاری موقت (در شرف تأسیس)	۶۰ هزار ریال
	تحويل دسته چک در شعبه غیر از دارنده حساب جاری	۲۴ هزار ریال
	نگهداری امانی چک‌های با سررسید بیش از ۳۰ روز (به استثنای چک‌های تسهیلاتی)	بابت هر برگ چک ۶ هزار ریال
صدور چک موردی جاری اشخاص	۷۰ هزار ریال	
حساب‌های قرض الحسنه پس‌انداز و سپرده کوتاه مدت	افتتاح حساب و صدور دفترچه سپرده قرض الحسنه پس‌انداز	بدون کارمزد
	افتتاح حساب سپرده کوتاه‌مدت	۶۰ هزار ریال
	صدور هر جلد دفترچه صرفاً جهت حساب‌های کوتاه‌مدت	۴۸ هزار ریال
صدور گواهی	صدور هر گونه گواهی حساب	۱۰۰,۸۰۰ ریال
	صدور گواهی حساب به لاتین	هر فقره ۲۱۶ هزار ریال
	صدور المثنی گواهی سپرده‌های ویژه کوتاه‌مدت و بلندمدت	۶۶ هزار ریال
ارایه صورت حساب	ارایه صورت حساب سال جاری/سال‌های گذشته (جهت کلیه حساب‌ها) به صورت حضوری	هر صفحه ۷,۲۰۰ ریال
	ارایه صورت حساب مشتری به صورت فایل	۴۸ هزار ریال

انواع حساب‌ها

سرفصل خدمات بانکی	نوع خدمت	حداکثر مبلغ کارمزد (تعرفه)
انواع حساب‌ها	ارتباط هر حساب جدید با کارت (پس از صدور کارت) - درخواست حضوری از طریق مراجعه به شعب	۲۱,۶۰۰ ریال
	تغییر حساب اصلی کارت - درخواست حضوری از طریق مراجعه به شعب	۳۶ هزار ریال
	فعال سازی حساب‌های راکد - به صورت حضوری	هر حساب ۲۶,۴۰۰ ریال
	فعال سازی حساب‌های مطالبه نشده و تعیین تکلیف نشده - به صورت حضوری	هر حساب ۲۶,۴۰۰ ریال
	انتقال و واگذاری سپرده بلندمدت و سپرده کوتاه مدت ویژه به اشخاص درجه اول (بابت هر بار انتقال)	۷۲ هزار ریال
	انسداد یا رفع انسداد حساب/کارت به درخواست مشتری (همه حساب‌ها) - به صورت حضوری	۳۶ هزار ریال
	تغییر در شرایط/اطلاعات حساب‌های بانکی (صاحبان امضاء، آدرس و...) به درخواست مشتری به صورت حضوری	برای اشخاص حقیقی: ۲۴ هزار ریال برای اشخاص حقوقی: ۶۰ هزار ریال
	برقراری ارتباط بین حساب‌ها با لحاظ کف و سقف مبلغ بابت هر نوبت (به استثنای تأمین وجه چک)	بابت برقراری خدمت ۲۴ هزار ریال، به ازای هر بار تراکنش ۲,۴۰۰ ریال
	ثبت حضوری دستور پرداخت مستمر (برای هر بار تعریف)	برای اشخاص حقیقی: بدون کارمزد برای اشخاص حقوقی: ۵۰ هزار ریال
	انتقال سایر سپرده‌ها (اعم از پس انداز، کوتاه مدت و بلندمدت) به شعب دیگر در هر شهر	۱۱۰ هزار ریال + هزینه پست در صورت وجود
	صدور رمز جدید برای انواع کارت‌های بانکی موجود (نقدی، اعتباری و هدیه) در شعبه به درخواست مشتری	۱۲ هزار ریال
	بررسی تراکنش‌های کارت‌های سرقتی به درخواست مشتری بابت هر شماره پیگیری	۲۰ هزار ریال
	اعمال محدودیت کارت بنا به درخواست مشتری	۲۰ هزار ریال
	بستن حساب در شعبه‌ای غیر از شعبه افتتاح کننده حساب	۵۰ هزار ریال
	ارزیابی اموال منقول و غیرمنقول	ارزیابی ماشین‌آلات و کالا
ارزیابی املاک و ساختمان		تا ده میلیارد ریال مبلغ ارزیابی ۲,۰۷۰ هزار ریال بیش از ده میلیارد ریال تا ۲۰۰ میلیارد ریال نسبت به مازاد، دو در هزار یا معادل تعرفه کارشناسان رسمی دادگستری هر کدام که کمتر باشد. مازاد بر ۲۰۰ میلیارد ریال ارجاع به کارشناس رسمی دادگستری
ارزیابی املاک مزروعی و باغات		تا یک میلیارد ریال مبلغ ارزیابی ۲,۰۷۰ هزار ریال بیش از یک میلیارد ریال تا ۲۰۰ میلیارد ریال نسبت به مازاد، دو در هزار یا معادل تعرفه کارشناسان رسمی دادگستری هر کدام که کمتر باشد. مازاد بر ۲۰۰ میلیارد ریال ارجاع به کارشناس رسمی دادگستری
ارزیابی تسهیلات مشارکت مدنی و پیشرفت فیزیکی پروژه‌ها		تا یک میلیارد ریال مبلغ ارزیابی ۲,۰۷۰ هزار ریال بیش از یک میلیارد ریال تا ۲۰۰ میلیارد ریال نسبت به مازاد، دو در هزار یا معادل تعرفه کارشناسان رسمی دادگستری هر کدام که کمتر باشد. مازاد بر ۲۰۰ میلیارد ریال ارجاع به کارشناس رسمی دادگستری
ارزیابی و بازدید تسهیلات تعمیر مسکن/بازدید نوبت‌های اضافی تسهیلات تعمیر مسکن در قالب کلیه عقود		مقطوع ۵۰۰ هزار ریال
ارزیابی وثایق غیرمنقول مازاد		تا یک میلیارد ریال مبلغ ارزیابی ۲,۰۷۰ هزار ریال بیش از یک میلیارد ریال تا ۲۰۰ میلیارد ریال نسبت به مازاد، دو در هزار یا معادل تعرفه کارشناسان رسمی دادگستری هر کدام که کمتر باشد. مازاد بر ۲۰۰ میلیارد ریال ارجاع به کارشناس رسمی دادگستری

سرفصل خدمات بانکی	نوع خدمت	حداکثر مبلغ کارمزد (تعرفه)
اعتبارات	اخذ استعلام اعتبارسنجی از شرکت رتبه‌بندی اعتباری ایران	مطابق تعرفه ابلاغی بانک مرکزی به شرکت مذکور
	تفکیک، تغییر و تعویض رهینه یا وثیقه	مقطوع ۱,۴۴۰ هزار ریال
	هزینه کارشناسی (ارزیابی) طرح‌ها	۱/۵ در هزار تسهیلات مصوب (فقط سهم بانک) که ۵/۰ در هزار مبلغ درخواستی به هنگام پذیرش طرح محاسبه و از مشتری اخذ شده و غیرقابل برگشت است و مابقی آن در صورت تصویب، در زمان انعقاد قرارداد از مشتری اخذ می‌گردد.
	تشکیل پرونده برای پرداخت بیمه غرامت فوت گیرندگان تسهیلات	بدون کارمزد
	انتقال قراردادهای تسهیلاتی	۱۲۰ هزار ریال + هزینه پست در صورت وجود
	تمدید تسهیلات عقود مشارکتی	۵/۰ درصد مبلغ تسهیلات حداکثر ۲,۸۸۰ هزار ریال
	صلح حقوق یا انتقال تعهد	یک درصد مانده اصل تسهیلات قابل انتقال، حداقل ۱,۴۴۰ هزار ریال و حداکثر ۷,۲۰۰ هزار ریال
	تغییر در شرایط قرارداد	مقطوع ۱۱۰ هزار ریال
	اقاله ملک	مقطوع ۲,۱۶۰ هزار ریال
	امور مربوط به بررسی رهن مازاد سایر سازمان‌ها و بانک‌ها	مقطوع ۱,۴۴۰ هزار ریال
	تکمیل فرم یارانه تسهیلات تکلیفی	مقطوع ۱۳۲ هزار ریال
	تغییر ضامنین تسهیلات	مقطوع ۱,۴۴۰ هزار ریال
	انتقال ملک مرهونه به شخص ثالث	مقطوع ۱,۴۴۰ هزار ریال
	هزینه کارشناسی تسهیلات سرمایه در گردش	۵/۰ در هزار تسهیلات مصوب (فقط سهم بانک)
	پذیرش اوراق گواهی حق تقدم، هنگام پرداخت تسهیلات	یک در هزار مبلغ تسهیلات
	موافقت با تنظیم اجاره‌نامه بر روی هر واحد مورد رهن	برای اشخاص حقیقی: بدون کارمزد برای اشخاص حقوقی: مقطوع ۱,۰۰۰ هزار ریال
	بررسی و تصویب درخواست امهال	۲/۰ در هزار مبلغ مورد امهال حداکثر ۶۰ میلیون ریال
	تنظیم پیش‌نویس و ثبت سند رهنی در سیستم	برای اشخاص حقیقی: بدون کارمزد برای اشخاص حقوقی: ۵۰۰ هزار ریال
	اصلاح یا برگشت مبلغ اضافه واریزی اقساط (به درخواست مشتری)	برای اشخاص حقیقی: بدون کارمزد برای اشخاص حقوقی: ۵۰ هزار ریال
	درخواست تمدید مدت تعویض وثیقه غیر همزمان	برای اشخاص حقیقی: بدون کارمزد برای اشخاص حقوقی: ۵۰۰ هزار ریال
موافقت با تنظیم سند پیش‌فروش روی واحد مورد مشارکت بانک	برای اشخاص حقیقی: بدون کارمزد برای اشخاص حقوقی: ۵۰۰ هزار ریال	
موافقت با تغییر و اصلاح حدود اربعه پلاک در رهن بانک	برای اشخاص حقیقی: بدون کارمزد برای اشخاص حقوقی: ۵۰۰ هزار ریال	
ثبت و نگهداری سفته‌های تضمینی	برای اشخاص حقیقی: بدون کارمزد برای اشخاص حقوقی: ۶۰ هزار ریال	
تشکیل پرونده اعتباری اعم از تعهدات یا تسهیلات (به استثنای قرض‌الحسنه)	۲۸۸ هزار ریال	
امور مربوط به نظارت بر مصرف تسهیلات مشارکت مدنی	۵/۰ در هزار مبلغ پرداخت شده در مرحله قبل	
تغییر در شرایط قرارداد	مقطوع ۱۱۰ هزار ریال	

سرفصل خدمات بانکی	نوع خدمت	حداکثر مبلغ کارمزد (تعرفه)
خدمات الکترونیک	صدور انواع کارت مغناطیسی (نقدی، بن کارت، خانواده، هدیه و غیره)	۳۶ هزار ریال
	صدور انواع کارت مغناطیسی هوشمند/ اعتباری	۷۲ هزار ریال
	صدور کارت مجازی برای اشخاص حقیقی	۳۳ هزار ریال
	صدور کارت مجازی برای اشخاص حقوقی	۳۶ هزار ریال
	اعلام مانده کارت (بین بانکی)	۱,۴۴۰ ریال
	اعلام مانده کارت و صورت حساب ۱۰ گردش آخر - پایانه شعب (بین بانکی)	۲,۶۵۰ ریال
	هزینه پردازش اعلام مانده، صورت حساب ۱۰ گردش آخر، انتقال وجه درون بانکی/ مستمر سپرده/ کارت به سپرده/ کارت و ..	۳۶ ریال
	انتقال وجه شتابی کارت به کارت/ انتقال وجه کارت به شبا (خدمت سحاب)	حداقل ۷,۲۰۰ ریال تا مبلغ ده میلیون ریال به ازای هر ده میلیون ریال مازاد، مبلغ ۲,۸۰۰ ریال اضافه شود
	ارسال پیامک اطلاع رسانی تراکنش حساب مشتریان	۳۰۰ ریال به اضافه هزینه پیامک
	انتقال وجه بین بانکی پایا دستور پرداخت انفرادی	۱/۰ درصد مبلغ تراکنش با کف ۲,۴۰۰ ریال و سقف ۳۰ هزار ریال
	انتقال وجه بین بانکی پایا دستور پرداخت گروهی	۱۲ هزار ریال هر فایل به اضافه هر واریز ۱,۲۰۰ ریال
	انتقال وجه بین بانکی ساتنا	۲/۰ درصد مبلغ تراکنش تا سقف ۲۸۰ هزار ریال
	اعلام ۱۰ گردش آخر کارت (بین بانکی)	۱,۸۰۰ ریال
	دریافت غیرحضوری قبوض آب، برق، گاز، تلفن (ثابت/ همراه)، شهرداری، راهنمایی و رانندگی و موارد مشابه (از سازمان/ شرکت ذی ربط)	۱,۴۴۰ ریال
	واریز گروهی (پرداخت حقوق، واریز سود سهام، پرداخت پاداش، شارژ بن کارت و ...) از سازمان متقاضی	۳,۶۰۰ ریال هر فایل به اضافه هر واریز ۳۶۰ ریال
	ارتباط هر حساب جدید با کارت - غیرحضوری (پس از صدور کارت)	درخواست غیرحضوری از طریق درگاه های خدمات مدرن ۱۹,۸۰۰ ریال
	تغییر حساب اصلی کارت - غیرحضوری	درخواست غیرحضوری از طریق درگاه های خدمات مدرن ۳۳ هزار ریال
	انسداد یا رفع انسداد حساب به درخواست مشتری - غیرحضوری (کلیه حساب ها)	غیر حضوری ۳۳ هزار ریال
	ثبت دستور پرداخت مستمر (برای هر بار تعریف)	بدون کارمزد
	خدمات مرتبط با صدور سفته و برات الکترونیک	برای یک بار در کل چرخه حیات سفته و برات الکترونیک (اعم از صدور، انتقال، ظهورنویسی، تسویه و ...) فارغ از مبلغ درخواستی، مقطوع ۲۰۰ هزار ریال
	فعال سازی همراه بانک و اینترنت بانک	هر درگاه ۱۰ هزار ریال
	انسداد یا رفع انسداد کارت به درخواست مشتری - غیرحضوری	۳۳ هزار ریال
	صدور المثنی انواع کارت، پیش از تاریخ انقضای کارت	۱۵۰ هزار ریال
	احراز هویت غیرحضوری (الکترونیک)	۱۰۰ هزار ریال + هزینه استعلامات
	ثبت یا انتقال یا استعلام چک در سامانه صیاد (حضوری)	۵۰ هزار ریال
	ثبت یا انتقال یا استعلام چک در سامانه صیاد (غیرحضوری)	۱۰ هزار ریال
	دریافت وجه نقد پایانه شعب	۱۴ هزار ریال
	خرید	مبلغ ۱,۲۰۰ ریال ثابت برای تراکنش های تا سقف ۶ میلیون ریال از پذیرنده فروشگاه اخذ می شود دو ده هزارم برای تراکنش های بالاتر از ۶ میلیون ریال از پذیرنده فروشگاه اخذ می شود حداکثر کارمزد دریافتی از پذیرنده ۴۰ هزار ریال می باشد

ادامه جدول ۱۰

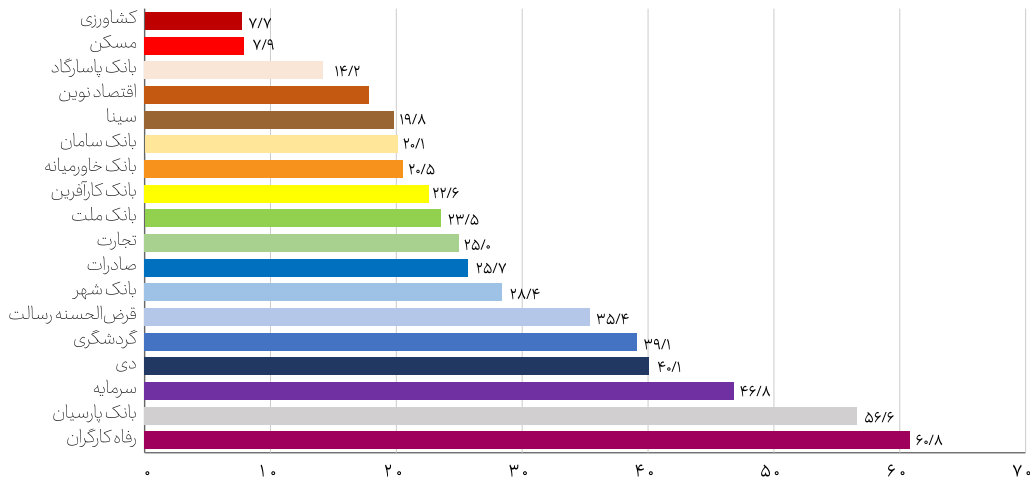
سرفصل خدمات بانکی	نوع خدمت	حداکثر مبلغ کارمزد (تعرفه)
سایر خدمات	نگهداری مانده‌های مطالبه‌نشده و راکد (سالانه)	۱۵ هزار ریال
	تهیه تصویر (صدور سندالمثنی) اسناد روزهای قبل به درخواست مشتری	۲۸,۸۰۰ ریال
	اطلاعات درخواستی مشتریان جهت ارایه به بازرسان قانونی و حسابرسان مستقل آنها	به ازای هر حساب ۵۰۴ هزار ریال
	گواهی اعلام بدهی یا مانده هر گونه از حساب‌ها به مراجع ذی‌صلاح به درخواست مشتری	۱۴۴ هزار ریال
	دریافت حضوری قبوض آب، برق، گاز، تلفن (ثابت/ همراه)، شهرداری، راهنمایی و رانندگی و موارد مشابه (از سازمان/شرکت ذی‌ربط)	۲۸,۸۰۰ ریال
	تأیید اصالت وکالت‌نامه	۶۰ هزار ریال
	ارایه تأییدیه شماره حساب و شماره شبا به سایر سازمان‌ها بنا به درخواست مشتری	برای اشخاص حقیقی: بدون کارمزد برای اشخاص حقوقی: ۱۰ هزار ریال
	محاسبه و پرداخت سهم‌الارث وراثت از حساب متوفی (حسب مدارک مثبت)	بدون کارمزد
	اخذ کد بورسی در شعبه	۵۰ هزار ریال
	ارایه خدمات مربوط به ETC برای بار اول	۲۰ هزار ریال + هزینه برچسب
	اخذ استعلام وضعیت اعتباری (تسهیلات و تعهدات) و ماده (۲۱) حساب جاری از سامانه بانک مرکزی جهت ارایه به سایر سازمان‌ها	بدون کارمزد
	ارایه تصویر مدارک هویتی موجود در پرونده تسهیلاتی یا قراردادهای افتتاح حساب اشخاص حقیقی	بدون کارمزد
	استعلام مربوط به اخذ فرم ماده (۱۸۶) قانون مالیات‌های مستقیم	۷۰ هزار ریال
	استعلام کد پستی به درخواست مشتری (دریافت نشانی، مختصات جغرافیایی، تولید گواهی کد پستی)	۵ هزار ریال + هزینه استعلام در صورت وجود
	انجام استعلام از مراجع ذی‌ربط به درخواست مشتری	۷۰ هزار ریال + هزینه استعلام در صورت وجود
	استعلام مالکیت شماره تلفن همراه از سامانه شاهکار	۵ هزار ریال + هزینه استعلام

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بخشنامه کارمزد خدمات بانکی و الکترونیکی

درآمدهای غیربهره‌ای به کل درآمدهای این بانک‌ها حتی به متوسط ۲۲/۹ درصد تنزل می‌یابد. شایان ذکر است که در این محاسبات، درآمد حاصل از کارمزد عملیات قرض‌الحسنه به عنوان درآمد بهره‌ای در نظر گرفته شده است. نمودار ۸ سهم درآمدهای غیربهره‌ای (با احتساب درآمد ناشی از فعالیت‌های غیربانکی) از کل درآمد هر بانک را به تصویر می‌کشد.

در زمان تهیه این گزارش، صورت‌های مالی ۱۸ بانک تجاری (یا با کارکردی مشابه بانک‌های تجاری) در ایران برای سال ۱۴۰۱ در دسترس بوده است. بر این اساس، به طور متوسط حدود ۲۶/۷ درصد از کل درآمدهای این بانک‌ها غیربهره‌ای بوده است که حدود ۱۱/۴ واحد درصد کمتر از متوسط دنیا (۳۸/۱ درصد) محسوب می‌شود. اگر درآمدهای ناشی از فعالیت‌های غیربانکی را از مجموع درآمدهای غیربهره‌ای کم کنیم، نسبت

نمودار ۸. سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمد بانک‌های ایرانی در سال ۱۴۰۱ (درصد)

مأخذ: صورت‌های مالی بانک‌ها در سال ۱۴۰۱

افزون بر درآمدهای کارمزدی، درآمد حاصل از معاملات شامل سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی، سهام و سایر اوراق بهادار، خالص سود (زیان) مبادلات و معاملات ارزی و سایر، سهم ۴۰/۴ درصدی را از کل درآمدهای غیربهره‌ای بانک‌های مورد بررسی ایرانی دارد. بررسی زیربخش‌های این ردیف حکایت از آن دارد که ۲۲/۳ درصد از کل درآمد حاصل از معاملات به سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی برمی‌گردد. علاوه بر این، ۷۱/۳ درصد از کل درآمد حاصل از معاملات را سرمایه‌گذاری در سهام و سایر اوراق بهادار تشکیل می‌دهد. خالص سود (زیان) مبادلات و معاملات ارزی سهم ۶/۴ درصدی از کل درآمدهای حاصل از معاملات دارد. در مجموع، این سه زیربخش کل درآمد حاصل از معاملات سیستم بانکی در ایران را تشکیل می‌دهند، اگرچه در صورت‌های مالی تلفیقی و در شرکت‌های زیرمجموعه، درآمدهایی از محل فروش املاک و مستغلات و خالص سود (زیان) فروش کالا نیز ثبت شده است. درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری در سهام و سایر اوراق بهادار شامل سود سهام و صندوق‌های سرمایه‌گذاری، سود (زیان) سرمایه‌گذاری مرتبط با فعالیت‌های غیربانکی و سود (زیان) حاصل از واگذاری سهام و واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری است. حدود نیمی (۴۹ درصد) از سود سرمایه‌گذاری در سهام و سایر اوراق بهادار ناشی از انجام فعالیت‌های غیربانکی است.

سایر درآمدهای غیربهره‌ای در بانک‌های مورد بررسی ایرانی در مجموع سهم ۴۳/۶ درصدی از مجموع درآمدهای غیربهره‌ای داشته‌اند که اقلام عمده آن از قبیل سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی، سود (زیان) حاصل از فروش وثایق تملیکی، جایزه سپرده قانونی، برگشت ذخایر مطالبات مشکوک‌الوصول، خالص سایر درآمدها و هزینه‌های غیرعملیاتی و خالص سود (زیان) شعب خارج از کشور سهم ۳۸/۹ درصدی از کل درآمدهای غیربهره‌ای دارند. شایان ذکر است که افزایش سالانه نرخ تسعیر ارز به دلیل وجود نرخ تورم مزمن در اقتصاد ایران موجب سهم ۲۶/۵ درصدی درآمد حاصل از سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی و غیرعملیاتی از کل درآمدهای غیربهره‌ای شده است.

اگر «سود (زیان) سرمایه‌گذاری مرتبط با فعالیت‌های غیربانکی» و «سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی» را به دلیل ماهیت غیربانکی آنها از مجموع درآمدهای بانک‌های مورد بررسی حذف کنیم، سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای این بانک‌ها از ۲۶/۷ درصد به ۱۷/۸ درصد تقلیل می‌یابد که در مقایسه با متوسط سهم درآمد غیربهره‌ای در دنیا حدود ۲۰/۳ واحد درصد کمتر است. در این حالت خالص کارمزد خدمات با افزایش حدوداً ۱۱ واحد درصدی به حدود ۲۷ درصد از کل درآمدهای غیربهره‌ای بالغ خواهد شد. در این حالت نسبت درآمد خالص کارمزد به کل درآمدهای بانک‌های مورد بررسی ایرانی به حدود ۴/۸ درصد خواهد رسید که افزایش ۵/۰ واحد درصدی را نسبت به حالت قبل نشان می‌دهد. نمودار ۹ سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمد هر بانک را با حذف سود (زیان) سرمایه‌گذاری مرتبط با فعالیت‌های غیربانکی و سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی به نمایش می‌گذارد.

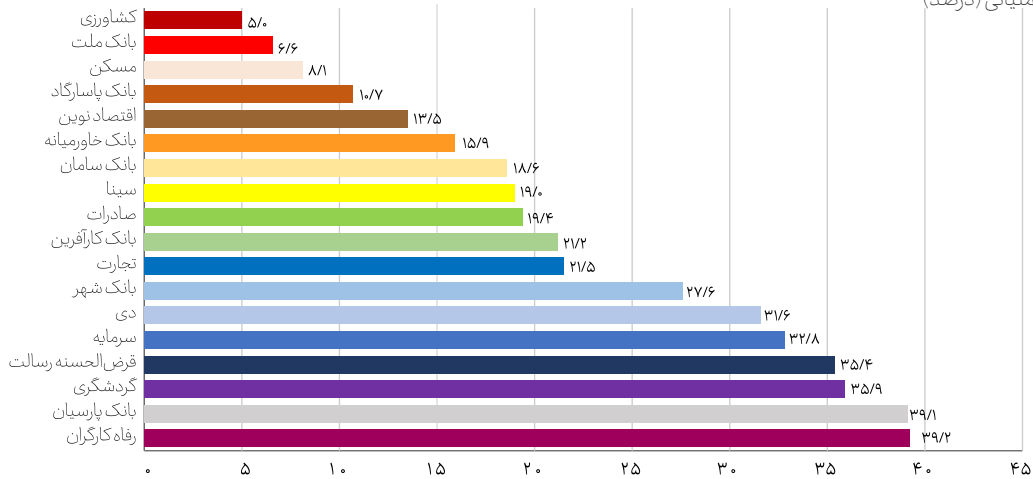
در میان این مجموعه بیشترین درآمد غیربهره‌ای متعلق به بانک رفاه کارگران با سهم ۶۰/۸ درصد و کمترین آن در بانک کشاورزی با سهم ۷/۷ درصدی تحقق یافته است. شایان ذکر است حدود ۹۳/۴ درصد از کل درآمدهای غیربهره‌ای تحقق یافته در بانک رفاه کارگران متعلق به ردیف درآمد حاصل از معاملات می‌باشد که ۶۰/۸ درصد از کل درآمد حاصل از معاملات را ردیف سود سرمایه‌گذاری مرتبط با فعالیت‌های غیربانکی تشکیل می‌دهد. این در حالی است که کل درآمد حاصل از خالص کارمزد خدمات در این بانک حدود ۲/۹ درصد از کل درآمد غیربهره‌ای است. همچنین ردیف درآمد حاصل از سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی و غیرعملیاتی در این بانک حدود ۱/۷ درصد از کل درآمد غیربهره‌ای برآورد شده است. اگر درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری مرتبط با فعالیت‌های غیربانکی و سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی و غیرعملیاتی را از درآمد غیربهره‌ای در بانک مذکور خارج کنیم، سهم درآمد غیربهره‌ای این بانک به حدود ۳۹/۲ درصد تقلیل خواهد یافت. از طرف دیگر، سهم درآمد حاصل از خالص کارمزد از کل درآمد غیربهره‌ای در بانک کشاورزی حدود ۲۷/۸ درصد ثبت شده است. ردیف درآمد حاصل از سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی و غیرعملیاتی در این بانک حدود ۳۶/۷ درصد از کل درآمد غیربهره‌ای برآورد شده است. اگر درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری مرتبط با فعالیت‌های غیربانکی و سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی و غیرعملیاتی را از درآمد غیربهره‌ای در بانک مذکور خارج کنیم، سهم درآمد غیربهره‌ای از کل درآمدهای این بانک به حدود ۵/۰ درصد کاهش خواهد یافت.

در کل، از مجموع درآمد غیربهره‌ای تحقق یافته ۱۸ بانک مورد بررسی در سال ۱۴۰۱، حدود ۱۶/۰ درصد آن را ردیف خالص کارمزد خدمات تشکیل می‌دهد. شایان ذکر است که هزینه‌های کارمزد از کل درآمد کارمزد کسر شده و خالص آن در این گزارش مورد توجه قرار گرفته است.

از میان زیرمجموعه‌های درآمد کارمزد، ضمانت‌نامه با سهم ۲۷/۴ درصدی بیشترین مقدار از کل درآمد کارمزد را به خود اختصاص داده است. عملیات ارزی و سایر خدمات به ترتیب با سهم ۱۴/۴ درصدی و ۱۱/۷ درصدی جایگاه دوم و سوم را ثبت کرده‌اند. همچنین طرح شتاب با سهم ۱۰/۷ درصد و اعتبارات اسنادی با سهم ۷/۹ درصدی در جایگاه‌های بعدی قرار می‌گیرند. بدین ترتیب این پنج ردیف حدود ۷۲/۰ درصد از درآمد کارمزد را در مجموع بانک‌های بررسی شده تشکیل می‌دهند. همچنین بررسی پرونده‌های اعتباری مشتریان سهم ۵/۳ درصدی از کل درآمدهای کارمزد دارد.

مقایسه سهم درآمد حاصل از کارمزد در سیستم بانکی در ایران با سهم آن در بانک‌های مورد بررسی ایالات متحده آمریکا حکایت از اختلاف قابل توجهی دارد، چرا که سهم درآمد حاصل از کارمزد به کل درآمد غیربهره‌ای در بانک‌های آمریکا در حدود ۶۳/۹ درصد ثبت شده است. این در حالی است که سهم مذکور در سیستم بانکی ایران تنها حدود ۱۶/۰ درصد محاسبه شده است. همچنین سهم درآمد کارمزدی از کل درآمدهای بانکی در آمریکا در حدود ۲۰/۵ درصد برآورد شده است، در حالی که این سهم در ایران برابر با ۴/۳ درصد است.

نمودار ۹. سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمد بانک‌های ایرانی در سال ۱۴۰۱ بدون لحاظ سود سرمایه‌گذاری مرتبط با فعالیت‌های غیربانکی و سود تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی (درصد)

مأخذ: صورت‌های مالی بانک‌ها در سال ۱۴۰۱

حدود ۶۰/۸ درصد به ۳۹/۲ درصد کاهش می‌یابد. همچنین این سهم در بانک ملت با کاهش ۱۶/۹ واحد درصدی از ۲۳/۵ درصد به ۶/۶ درصد تقلیل می‌یابد که در میان بانک‌های مورد بررسی پس از بانک کشاورزی کمترین مقدار محسوب می‌شود.

با حذف سود (زیان) سرمایه‌گذاری مرتبط با فعالیت‌های غیربانکی و سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی، نسبت درآمدهای غیربهره‌ای به کل درآمدها به طور قابل توجهی کاهش می‌یابد. برای مثال این نسبت برای بانک رفاه کارگران با کاهش ۲۱/۶ واحد درصدی، از

۶. جمع‌بندی

خرید و فروش سهام بود. در واقع قانون‌گذار می‌خواست با این اقدام، از تکرار سقوط بازار سهام در سال ۱۹۲۹ و موج ورشکستگی بانک‌های تجاری جلوگیری کند. در دوران پیش از بحران ۱۹۲۹، بانک‌های تجاری آمریکا اغلب سپرده‌های خود را در معرض ریسک‌های بالای سفته‌بازی سهام قرار می‌دادند. بنابراین به موجب این قانون در سال ۱۹۳۳، یک دیوار آتش نظارتی^۱ بین فعالیت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری بانک‌ها ایجاد شد و مفاد آن به شرح موارد زیر بود:

- بانک‌ها باید بین فعالیت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری یکی را به عنوان فعالیت تخصصی انتخاب کنند، اگرچه ۱۰ درصد از کل درآمد یک بانک تجاری می‌تواند از کانال اوراق بهادار ایجاد شود. همچنین به بانک‌های

مقایسه تطبیقی تحقق درآمدهای غیربهره‌ای در ایران و دنیا حکایت از تفاوت‌های کلیدی از نظر سهم درآمدهای غیربهره‌ای از کل درآمدهای بانکی و نیز زیربخش‌های اثرگذار بر تحقق این درآمدها دارد، به گونه‌ای که تمام بانک‌های مورد بررسی در ایران، درآمدی از کانال بانکداری سرمایه‌گذاری ثبت نکرده‌اند. این در حالی است که بانکداری سرمایه‌گذاری در دنیا یکی از اقلام اصلی ایجاد درآمد پایدار برای بانک‌ها است. شایان ذکر است که ترکیب فعالیت‌های مرتبط با بانکداری سرمایه‌گذاری با فعالیت‌های سنتی بانک‌های تجاری در گذر زمان مورد بحث بوده است. تصویب قانون گلس-استیگال^۱ در آمریکا در سال ۱۹۳۳، بانک‌های تجاری را مجبور کرد از فعالیت‌های بانکداری سرمایه‌گذاری خودداری کنند. هدف این قانون حفاظت از سپرده‌گذاران در برابر زیان‌های احتمالی ناشی از

1. Glass-Steagall Act
2. A regulatory firewall

می‌دهند. مهمترین خدمات ارایه شده در شرکت‌های تأمین سرمایه شامل سب‌گردانی، ارزش‌گذاری، مشاوره عرضه و پذیرش، مدیریت صندوق‌های سرمایه‌گذاری، تعهد پذیره‌نویسی، تعهد خرید سهام و بازارگردانی می‌شوند.

بر این اساس، در ایران بانکداری تجاری و سرمایه‌گذاری در یک واحد تحت عنوان بانک اجازه فعالیت ندارد. در واقع اگرچه قانون گلس-استیگال در آمریکا لغو و با قانون گرام-لیچ-بلیلی جایگزین شد و محدودیت عنوان شده رفع گردید، اما در ایران به نظر می‌رسد که همچنان دیوار آتش بین این دو نوع بانکداری وجود دارد. براساس ماده ۲۰ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی، عرضه عمومی اوراق بهادار در بازار اولیه منوط به ثبت آن نزد سازمان بورس و اوراق بهادار با رعایت مقررات این قانون است. همچنین تصریح شده است که عرضه عمومی اوراق بهادار به هر طریق بدون رعایت مفاد این قانون ممنوع است. البته در ماده ۲۷ این قانون برخی از موارد همچون اوراق مشارکت دولت، بانک مرکزی و شهرداری‌ها، اوراق مشارکت منتشره توسط بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری تحت نظارت بانک مرکزی، اوراق بهادار عرضه شده در عرضه‌های خصوصی و سهام هر شرکت سهامی عامی که کل حقوق صاحبان سهام آن کمتر از رقم تعیین شده توسط سازمان بورس و اوراق بهادار باشد، معاف از رعایت قانون این سازمان عنوان شده‌اند. در نهایت، بر اساس ابلاغیه بانک مرکزی، این نهاد از کلیه بانک‌های دولتی و غیردولتی خواسته است از قبول پذیره‌نویسی اوراق بهادار ناشر بدون ارایه کتبی موافقت سازمان بورس و اوراق بهادار خودداری و پذیره‌نویسی اوراق بهادار را مشروط به ارایه مجوزهای لازم صادره از سازمان بورس و اوراق بهادار کنند.

علاوه بر این، درآمد حاصل از معاملات در بانک‌های مورد بررسی ایرانی که در مجموع سهم ۴۰/۴ درصدی را از کل درآمد‌های غیربهره‌ای دارد، بسیار محدود بوده و به سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی، سرمایه‌گذاری در سهام و خالص سود و زیان مبادلات و معاملات ارزی تقلیل یافته است. این در حالی است که سیستم بانکداری در سایر کشورها علاوه بر سرمایه‌گذاری و خرید و فروش سهام و اوراق بدهی، انواع قراردادهای مشتقه را در بازارهای مختلف (ارز، سهام، پول و اعتبار و کالا) در اختیار دارد که باعث ایجاد تنوع قابل توجه درآمدی می‌شود. این قراردادهای مشتقه شامل سوآپ، آتی و آپشن می‌شوند که هم بازارهای گسترده‌ای در ایران نداشته و هم بانک‌های ایرانی ورود قابل توجهی به این حوزه نداشته‌اند. افزون بر این، کارمزد حاصل از مدیریت دارایی‌ها در بانک‌های مورد بررسی در دنیا یکی از مهمترین زیرمجموعه‌های درآمد حاصل از کارمزد است، در حالی که جای خالی آن در بانک‌های ایرانی احساس می‌شود. البته در یک دهه اخیر بانکداری اختصاصی در برخی از بانک‌ها مورد توجه قرار گرفته، اما فعالیت در این زمینه نیازمند شرکت‌های تابعه یا شرکت‌های خواهری است که به کمک آنها بتوان خدماتی مانند اداره امور مالی مشتریان، مشاوره مالی و مدیریت ثروت را ارایه داد.

در نهایت، باید توجه داشت که در ایران نرخ بهره به صورت دستوری و

- تجاری اجازه پذیره‌نویسی اوراق بدهی دولتی داده شد.
- ایجاد شرکت بیمه سپرده فدرال^۱.
- تحت نظارت درآوردن و سامان دادن بانک‌های خرده فروش^۲ به وسیله فدرال رزرو^۳.
- ایجاد کمیته بازار باز فدرال^۴ و در نهایت سیاست پولی.
- تشویق کردن بانک‌ها به اعطای وام به جای سرمایه‌گذاری در بازارهای سهام.

با این حال در سال ۱۹۵۶ در آمریکا قانون شرکت هلدینگ بانک^۵ تصویب شد. طبق این قانون، شرکت‌های هلدینگ بانکی که مالک یک یا چند بانک محسوب می‌شوند، می‌توانستند به طور مستقیم یا غیرمستقیم در فعالیت‌هایی شرکت کنند که ارتباط نزدیکی با بانکداری دارند، اما برای خود بانک‌ها مجاز نیستند، از جمله فعالیت‌های پذیره‌نویسی اوراق بهادار.

با این حال، محدودیت‌های برآمده از قانون گلس-استیگال بر سیستم بانکی منجر به بحث‌های جدی در خصوص چگونگی اعمال این محدودیت‌ها شد. بسیاری استدلال می‌کردند که تنوع در فعالیت‌های بانک‌ها کاهش ریسک را به دنبال دارد. همچنین برخی از اقتصاددانان بر این باورند که این قانون بخش بانکداری تجاری را تا زمان لغو آن خفه کرد و از رشد اقتصادی جلوگیری کرد. برخی دیگر معتقدند که این قانون توانست از نوسانات بازار جلوگیری کرده و به رونق سال‌های پس از جنگ کمک کند.

به هر تقدیر، در سال ۱۹۹۹، کنگره تا حدی قانون گلس-استیگال را لغو کرد و با ایجاد قانون گرام-لیچ-بلیلی^۶ یا قانون مدرنیزاسیون خدمات مالی، محدودیت‌های قانون گلس-استیگال را علیه ارتباط بین بانک‌های تجاری و سرمایه‌گذاری حذف کرد. با این حال، شرکت بیمه سپرده فدرال (FDIC) در طول لغو قانون گلس-استیگال غیرفعال نشد. بنابراین، با تصویب این قانون، بانک‌های تجاری، بانک‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌های اوراق بهادار و شرکت‌های بیمه مجاز به ادغام شدند.^۷

در ایران، اگرچه بر اساس مصوبه شورای پول و اعتبار در ارتباط با فعالیت‌های مجاز بانکی، در ماده ۴ این مصوبه عناوینی همچون ارایه خدمات مشاوره‌ای از قبیل سرمایه‌گذاری، خدمات مالی، مدیریت دارایی‌ها (به نظر می‌رسد بر اساس این مصوبه خدمات مشاوره‌ای در موارد عنوان شده بلامانع است و انجام این فعالیت‌ها توسط خود بانک‌ها خارج از ظرفیت مصوبه مذکور می‌باشد) و پذیره نویسی سهام شرکت‌های در شرف تأسیس و یا افزایش سرمایه شرکت‌ها به عنوان فعالیت‌های مجاز بانکی بر شمرده شده است، اما در بخش درآمد بانک‌ها بر اساس صورت‌های مالی آنها، فعالیت‌های مرتبط با بانکداری سرمایه‌گذاری ثبت نشده است. با این حال برخی از بانک‌ها با در اختیار داشتن شرکت‌های تأمین سرمایه به عنوان شرکت‌های زیرمجموعه، خدمات مرتبط با بانکداری سرمایه‌گذاری را به طور غیرمستقیم ارایه

1. Federal Deposit Insurance Corporation
 2. Retail Banks
 3. Federal Reserve
 4. Federal Open Market Committee
 5. Bank Holding Company Act
 6. Gramm-Leach-Bliley Act
 7. <https://www.investopedia.com/articles/03/071603.asp>

و اوراق بهادار) به ارایه خدمات مرتبط با بانکداری سرمایه‌گذاری بلامانع شود. طبیعتاً دستورالعمل مربوط به این مهم می‌تواند تضمین‌کننده برقراری یک دیوار (اصطلاحاً دیوار چین) برای کنترل ریسک‌های مرتبط با فعالیت‌های هر دو مدل بانکداری در یک نهاد باشد.

▪ اگرچه ماده ۴ مصوبه شورای پول و اعتبار در ارتباط با فعالیت‌های مجاز بانکی، عناوینی همچون ارایه خدمات مشاوره‌ای از قبیل سرمایه‌گذاری، خدمات مالی و مدیریت دارایی‌ها را به عنوان فعالیت‌های مجاز سیستم بانکی برشمرد، اما در عمل، فراتر رفتن از خدمات مشاوره‌ای از ظرفیت مصوبه مذکور خارج است. بررسی صورت‌های مالی بانک‌های ایرانی نشان می‌دهد که حتی فعال کردن واحد بانکداری اختصاصی در برخی از بانک‌ها منجر به عملکرد قابل توجهی در این زمینه نشده است. بنابراین به منظور بهبود درآمدهای سیستم بانکی و کاهش زیان انباشته آنها، بانک مرکزی باید در راستای تسهیل ورود بانک‌ها به ارایه خدمات مدیریت دارایی‌ها (نه فقط ارایه خدمات مشاوره‌ای در این زمینه) مجوزهای لازم را پیش‌بینی کند.

▪ بررسی ردیف درآمد حاصل از معاملات در سیستم بانکی کشورهای بررسی‌شده در این گزارش نشان می‌دهد که سیستم بانکی در دنیا به خوبی از ابزار مشتقه برای تنوع بخشی به درآمدهای خود بهره می‌برد. این در حالی است که در ایران ردیف درآمد حاصل از معاملات عمدتاً مرتبط به سهام و اوراق بدهی است. تعامل بانک مرکزی و سازمان بورس برای گسترش بازار ابزارهای نوین مالی و تنوع بخشی به قراردادهای بورس کالا می‌تواند افزایش سهم درآمدهای حاصل از معاملات را در سیستم بانکی به همراه داشته باشد.

▪ پایین بودن سهم درآمد حاصل از کارمزد از درآمدهای غیربهره‌ای و نیز کل درآمدهای سیستم بانکی در ایران، علاوه بر تعیین دستوری سقف تعرفه برای انواع خدمات بانکی، می‌تواند ریشه در تعیین دستوری نرخ بهره پایین‌تر از نرخ‌های رقابتی داشته باشد. به همین دلیل دیده می‌شود که بانک‌ها در راستای ترغیب سپرده‌گذاران، از تعرفه‌های مصوب کارمزد خدمات که توسط بانک مرکزی ابلاغ شده است، کاسته یا حتی به طور کامل چشم‌پوشی کرده‌اند. به بیان دیگر، مشکلات ساختاری موجود در اقتصاد ایران اثر قابل توجهی بر کاهش سهم درآمدهای کارمزدی بانک‌ها داشته است. بنابراین، به منظور توسعه درآمدهای غیربهره‌ای در سیستم بانکی و ایجاد بازار رقابتی در این زمینه، ابتدا باید سازوکار رقابتی بازار پول در خصوص درآمدهای بهره‌ای برقرار شود. گام بعدی لغو سقف تعیین‌شده برای انواع خدمات بانکی توسط بانک مرکزی خواهد بود تا نرخ‌های خدمات بر اساس وضعیت رقابت سالم بین بانک‌ها تعیین شوند. در این شرایط می‌توان به گسترش سایر خدمات کارمزدی از جمله کارمزد نگهداری حساب یا کسب درآمد از ارایه آپشن‌های مختلف برداشت از حساب‌های مختلف بانکی امید داشت. بر این اساس، حتی ورود بانک‌ها یا سایر نهادهای مالی خصوصی به عنوان متولی ارایه خدمات انتقال وجه یا رتبه‌بندی در بلندمدت دور از دسترس نخواهد بود.

عمدتاً پایین‌تر از نرخ‌های رقابتی تعیین می‌شود. به این ترتیب نرخ بهره واقعی منفی منجر به ایجاد مازاد تقاضای تسهیلات شده و در عمل بانک‌ها را از رقابت برای اعطای تسهیلات بی‌نیاز می‌کند. در این شرایط طبیعتاً رقابت بانک‌ها معطوف به جذب سپرده از طرق مختلف می‌شود. به همین دلیل دیده می‌شود که بانک‌ها در راستای ترغیب سپرده‌گذاران، از تعرفه‌های مصوب کارمزد خدمات که توسط بانک مرکزی ابلاغ شده است، کاسته یا حتی به طور کامل چشم‌پوشی کرده‌اند. به بیان دیگر، مشکلات ساختاری موجود در اقتصاد ایران، علاوه بر ترغیب بانک‌ها به بازی پانزی و اضافه برداشت از بانک مرکزی، تخفیف‌های کارمزدی قابل توجه را به همراه داشته است که عملاً مانعی برای حرکت بانک‌ها به سمت کسب درآمدهای غیربهره‌ای محسوب می‌شود.

در شرایطی که کنترل مقداری ترازنامه بانک‌ها به عنوان یک سیاست پولی از سوی بانک مرکزی برای کنترل تورم دنبال می‌شود، طبیعتاً سودآوری نظام بانکی از محل درآمدهای بهره‌ای تهدید می‌شود. این در حالی است که زیان دهی برخی از بانک‌ها در سال‌های اخیر، منجر به منفی شدن حساب سرمایه آنها شده است. در این شرایط افزایش اختلاف بین نرخ سود دستوری سپرده و نرخ سود دستوری تسهیلات برای حفظ قدرت سودآوری بانک‌ها نه ممکن و نه مطلوب است. ممکن نیست چرا که با وجود نرخ سود واقعی منفی، بانک‌ها برای ترغیب سپرده‌گذاران لاجرم به رقابت بر افزایش غیررسمی نرخ‌های سود سپرده خواهند پرداخت که نتیجه آن کاهش مجدد اختلاف بین نرخ سود سپرده و نرخ سود تسهیلات خواهد بود. اما حتی با فرض امکان این اقدام، مطلوب نیست چرا که به معنی ناکارآمدی و افزایش هزینه واسطه‌گری مالی و همچنین تضییع حق سپرده‌گذار خواهد بود. در این شرایط تمرکز بر درآمدهای غیربهره‌ای که ارتباطی به رشد دارایی‌های بالای خط ترازنامه ندارند، می‌تواند به عنوان یک راهکار قابل اتکا برای حفظ سودآوری بانک‌ها و متعاقباً پایداری مالی در نظر گرفته شود. اما جدا از موانع فنی و قانونی، پیش‌شرط حرکت به سمت کسب درآمدهای غیربهره‌ای، رقابتی شدن کسب درآمدهای بهره‌ای از طریق کنار گذاشتن سیاست تعیین دستوری نرخ بهره پایین‌تر از نرخ تورم است.

پیشنهاد‌های سیاستی

▪ بررسی‌های انجام شده در ارتباط با فعالیت‌های مجاز سیستم بانکی و نیز عملکرد ۱۸ بانک مورد بررسی در ایران حکایت از آن دارد که بانک‌های تجاری با محدودیت ورود به فعالیت‌های مرتبط با بانکداری سرمایه‌گذاری روبه‌رو هستند. به نظر می‌رسد این مهم از قانون گلس-استیگال در آمریکا نشأت می‌گیرد که انجام همزمان فعالیت‌های بانکداری تجاری و سرمایه‌گذاری را در یک مؤسسه غیرممکن کرده بود. این در حالی است این قانون در ایالات متحده آمریکا بیش از دو دهه است که منسوخ شده و در حال حاضر بانک‌های تجاری در حوزه بانکداری سرمایه‌گذاری عملکرد قابل توجهی را ثبت می‌کنند. بر این اساس به منظور توسعه درآمدهای غیربهره‌ای در سیستم بانکی ایران باید محدودیت‌زدایی در دستور کار بانک مرکزی قرار گیرد و ورود بانک‌های تجاری (بدون ثبت شرکت تأمین سرمایه نزد سازمان بورس

۷. فهرست منابع

1. Deutsche Bank, Q2 2023 Financial Data Supplement.
2. Federal Reserve Bank of Minneapolis, Noninterest Income: A Potential for Profits, Risk Reduction and Some Exaggerated Claims, Ron J Feldman and Jason Schmidt, 1999.
3. Federal Reserve Bank of Cleveland, Trends in the Noninterest Income of Banks, Joseph G Haubrich and Tristan Young, 2019.
4. Hamburg Commercial Bank, Hamburg Commercial Bank well on track with EUR230 million pre-tax profit in the first half-year, 2023.
5. J.P. Morgan, Consolidated Financial Statements for the Six Months Ended June 30, 2023.
6. Management Science Letters, Analysis of the Impact from Non-interest Income to The Operational Efficiency of Commercial Banks in Vietnam, Sang Nguyen Minha and Tam Tran Thi Thanhb, 2020.
7. Management Study Guide, Advantages of Non-Interest Income.
8. Management Study Guide. Disadvantages of Non-Interest Income.
9. Morgan Stanley, Morgan Stanley Second Quarter 2023 Earnings Results.
10. United States Securities and Exchange Commission, Bank of America Reports Q2-23.
11. Wells Fargo, 2Q23 Quarterly Supplement.
12. <https://www.theglobaleconomy.com>

۱۳. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بخشنامه کارمزد خدمات بانکی و الکترونیکی، ۱۴۰۲.
۱۴. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مقررات ناظر بر عملیات مجاز بانکی، ۱۳۹۰.
۱۵. سامانه کدال، صورتهای مالی حسابرسی شده ۱۸ بانک مورد بررسی، ۱۴۰۱.

پیوست شماره ۱

جدول ۱۱. وضعیت درآمدهای بهره‌ای و غیربهره‌ای در ۱۸ بانک مورد بررسی در سال ۱۴۰۱ در ایران (میلیون ریال - درصد)

عنوان	جمع کل		سهم اجزا از کل درآمدها - شرکت اصلی	سهم اجزا از کل درآمدهای غیربهره‌ای - شرکت اصلی
	گروه	شرکت اصلی		
خالص کارمزد خدمات	۳۸۹,۷۲۳,۶۲۴	۲۸۴,۳۵۱,۱۱۵	۴/۳	۱۶/۰
درآمد کارمزد	۴۹۴,۱۲۳,۵۹۴	۳۸۸,۸۰۹,۰۶۴	۵/۸	۲۱/۹
اعتبارات اسنادی	۳۰,۶۳۵,۸۴۵	۳۰,۶۳۵,۸۴۶	۰/۵	۱/۷
ضمانت‌نامه	۱۰۶,۵۵۲,۷۸۵	۱۰۶,۵۹۴,۱۷۳	۱/۶	۶/۰
کارمزد (حساب‌های جاری (چک‌های برگشتی)، اعطا و تمدید تسهیلات، عاملیت، خرید و فروش سهام، کارت اعتباری، ارسال پیامک بانکی اختصاصی، سوء اثر، انتقال وجه ساتنا و پایا، فروش خدمات بیمه‌ای، خدمات بانکی، پروت، نگهداری حساب‌های دولتی، حوالجات اسنادی، کارشناسی طرح‌ها، شعب خارج کشور و اجاره بهای صندوق‌های اجاره‌ای)	۴۰,۳۲۲,۵۰۰	۳۸,۰۰۹,۳۸۹	۰/۶	۲/۱
صدور چک‌های بین بانکی، صدور کارت و صدور دفترچه	۱,۳۹۷,۹۴۷	۱,۳۹۷,۹۴۷	۰/۰	۰/۱
تضمین و فروش اوراق مشارکت	۱۰,۶۴۳,۹۸۷	۱۰,۶۴۳,۹۸۷	۰/۲	۰/۶
طرح شتاب و دارندگان کارت‌های شتابی	۴۲,۹۹۰,۱۹۴	۴۲,۹۹۰,۱۹۴	۰/۶	۲/۴
حق کارشناسی و نظارت طرح از صندوق توسعه ملی	۳,۴۹۶,۰۰۰	۳,۴۹۶,۰۰۰	۰/۱	۰/۲
عملیات ارزی	۵۵,۹۱۰,۲۳۳	۵۵,۸۱۶,۰۰۷	۰/۸	۳/۱
خالص فروش خدمات (داده‌پردازی، خالص دریافتی بابت کارخوان و درگاه‌های پرداخت اینترنتی و موبایلی، ...)، خدمات مربوط به تغییر در شرایط قرارداد، آپونمان ارایه خدمات و سایر خدمات	۱۵۵,۳۵۹,۰۵۹	۵۲,۷۵۹,۶۸۴	۰/۸	۳/۰
حواله‌های بانکی	۱۲,۴۲۲,۲۴۶	۱۲,۲۱۰,۷۴۷	۰/۲	۰/۷
ارزیابی وثائق و بیمه وثائق	۶,۴۷۰,۸۶۵	۶,۴۷۰,۸۶۵	۰/۱	۰/۴
بررسی پرونده‌های اعتباری مشتریان، وجوه اداره‌شده و قبوض	۲۷,۹۲۱,۹۳۳	۲۷,۷۸۴,۲۲۵	۰/۴	۱/۶
هزینه کارمزد	۱۰۴,۳۹۹,۹۷۰	۱۰۴,۴۵۷,۹۴۹	۱/۶	۵/۹
طرح شتاب و کارمزد اتاق پایاپای	۳۴,۳۱۹,۱۴۶	۳۴,۴۶۴,۱۵۱	۰/۵	۱/۹
پایانه‌های فروشگاه‌های تراکنش‌های شاپرکی	۴۲,۰۱۸,۲۷۶	۴۱,۸۲۹,۸۶۱	۰/۶	۲/۴
پرداختی (به کارگزاران، پرداختی به اشخاص، به شرکت‌ها بابت خدمات انجام شده و ...)	۱۱,۹۳۳,۹۴۷	۱۳,۰۳۲,۶۲۶	۰/۲	۰/۷
سایر	۱۶,۱۲۸,۶۰۱	۱۵,۱۳۱,۳۱۱	۰/۲	۰/۹
حاصل از معاملات	۱۰,۳۲,۶۱۹,۰۴۳	۷۱۶,۵۱۲,۳۰۴	۱۰/۸	۴۰/۴
سرمایه‌گذاری در اوراق بدهی	۱۷۰,۱۹۹,۰۴۴	۱۵۹,۷۷۴,۸۲۸	۲/۴	۹/۰
سرمایه‌گذاری در سهام و سایر اوراق بهادار	۴۹۶,۹۶۵,۱۷۵	۵۱۰,۸۱۷,۳۱۶	۷/۷	۲۸/۸
سود (زیان) سرمایه‌گذاری مرتبط با فعالیت‌های غیربانکی	۳۵۹,۹۱۳,۴۴۹	۲۵۰,۲۵۶,۰۰۶	۳/۸	۱۴/۱
خالص سود (زیان) مبادلات و معاملات ارزی، فروش کالا	۲۵۱,۴۴۶,۲۹۰	۴۵,۹۲۰,۱۶۰	۰/۷	۲/۶
فروش املاک و مستغلات	۸,۹۶۸,۹۳۵	-	-	-
سایر	۱۰۵,۰۳۹,۵۹۹	-	-	-
سایر	۷۸۸,۸۱۰,۷۴۵	۷۷۳,۷۹۶,۲۱۷	۱۱/۶	۴۳/۶
سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی و غیرعملیاتی	۴۸۰,۳۲۹,۲۵۶	۴۷۰,۵۱۸,۰۱۴	۷/۱	۲۶/۵
خالص سود (زیان) شعب خارج از کشور	۲۴,۶۰۶,۵۶۴	۲۴,۶۰۶,۵۶۴	۰/۴	۱/۴
سود (زیان) حاصل از فروش دارایی‌های ثابت	۱۳,۵۵۱,۹۶۶	۱۷,۹۸۷,۹۰۷	۰/۳	۱/۰
سود (زیان) حاصل از فروش وثائق تملیکی	۱۰,۱۴۸,۱۴۷	۱۰,۸۷۸,۱۴۲	۱/۶	۶/۱
جایزه سپرده قانونی	۳۱,۰۵۱,۹۱۹	۳۱,۰۵۱,۹۱۹	۰/۵	۱/۷
سایر	۱۳۷,۷۸۵,۸۹۳	۱۲۰,۸۹۳,۷۲۰	۱/۸	۶/۸
بانکداری سرمایه‌گذاری	-	-	-	-
جمع درآمدهای غیربهره‌ای	۲,۲۱۱,۱۵۳,۴۱۲	۱,۷۷۴,۶۵۹,۶۳۶	۲۶/۷	۱۰۰/۰
جمع درآمدهای غیربهره‌ای منهای سود فعالیت‌های غیربانکی و سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی و غیرعملیاتی	۱,۳۷۰,۹۱۰,۷۰۷	۱,۰۵۳,۸۸۵,۶۱۶	-	-
جمع درآمدهای بهره‌ای	۴,۷۷۸,۶۴۰,۸۰۴	۴,۸۷۳,۵۸۱,۹۳۸	۷۳/۳	-
درآمد تسهیلات اعطایی	۴,۴۸۶,۴۰۶,۹۸۰	۴,۵۸۸,۹۴۶,۹۰۲	۶۹/۰	-
خالص کارمزد عملیات قرض‌الحسنه	۸۷,۴۲۷,۸۵۷	۸۵,۱۸۰,۹۵۰	۱/۳	-
سپرده‌گذاری در بانک‌ها و مؤسسات اعتباری	۲۰۴,۸۰۵,۹۶۷	۱۹۹,۴۵۴,۰۸۶	۳/۰	-
جمع کل درآمدها	۶,۹۸۹,۷۹۴,۲۱۶	۶,۶۴۸,۲۴۱,۵۷۴	۱۰۰/۰	-
نسبت درآمدهای غیربهره‌ای به کل درآمدها (درصد)	۳۱/۶	۲۶/۷		
نسبت درآمدهای غیربهره‌ای منهای سود فعالیت‌های غیربانکی و سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی و غیرعملیاتی به کل درآمدها (درصد)	۲۲/۳	۱۷/۸		
نسبت درآمدهای کارمزد به کل درآمدها (درصد) - با لحاظ سود فعالیت‌های غیربانکی و سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی و غیرعملیاتی	۵/۶	۴/۳		
نسبت درآمدهای کارمزد به کل درآمدها (درصد) - بدون لحاظ سود فعالیت‌های غیربانکی و سود (زیان) تسعیر ارز دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی عملیاتی و غیرعملیاتی	۶/۳	۴/۸		

مآخذ: صورت‌های مالی بانک‌ها در سال ۱۴۰۱

ساختمان ادارات مرکزی بانک خاورمیانه

تهران، خیابان احمد قصیر (بخارست)، نبش خیابان پنجم

تلفن: ۴۲۱۷ ۸۰۰۰ فکس: ۹۱۲۱ ۲۳۸۳

کدپستی: ۱۵۱۳۶۴۵۷۱۷ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۴۴۴۵

www.middleeastbank.ir info@middleeastbank.ir